Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 44 (1642) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 1 ЛІСТАПАДА 1987 г. ЦАНА 12 зл.

70 МЫ З БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Многія тысячы беластачан — выхадцаў з вёсак, мястэчак і самога Беластока — звязалі свой лёс з рэвалюцыйнымі падзеямі ў Расіі. Належалі яны да Сацыял-дэмакратычнай партыі Каралеўства Польскага і Літвы, Польскай сацыялістычнай партыі — лявіцы, Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі (бальшавікоў), удзельнічалі ў Лютаўскай рэвалюцыі, стваралі рэвалюцыйныя камітэты ў рускай арміі і саветы рабочых і салдацкіх дэпутатаў, былі байцамі Чырвонай Гвардыі. Нашы суродзічы змагаліся ва ўзброеных паўстаннях у Петраградзе, штурмавалі Зімовы палац, здабывалі маскоўскі Крэмль, у дывізіях Чырвонай Арміі біліся ў бяскрайніх стэпах Украіны і пустынях Сярэдняй Азіі — яны былі ўсюды там, дзе йшоў бой за рабоча-сялянскую ўладу.

Ад сённяшняга нумара „Нівы" пачынаем прыпамінаць імёны некаторых нашых землякоў, нярэдка ўжо прызабытыя, але для ўсіх нас яны застаюцца вечна жывымі змагарамі за лепшую будучыню ўсіх працоўных, за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне ўсіх народаў.

СІГНАЛЬНЫ РЭВАЛЮЦЫІ



Якуб Мартынюк нарадзіўся ў 1890 годзе ў вёсцы Новае Беразова на Гайнаўшчыне. У 1913 г. яго прызвалі ў царскую армію і там накіравалі на вучобу ў артылерыйскае аддзяленне. Ад пачатку 1915 г. Я. Мартынюк — матрос крэйсера „Аўрора". Ён

(Працяг на стар. 4)



Уладзімір Хіліманюк любіць прыроду, асабліва кветкі. У мінулым годзе ён [illegible] у конкурсе на найпрыгажэйшы агародчык у мястэчку.

ЦІ НАРВА СТАНЕ КУЛЬТУРНЫМ ЦЭНТРАМ?

У чым прычына застою культурнай дзейнасці ў Нарве? Аб'ектыўных прычын можна знайсці многа. Я хачу аднак выказаць найперш маё суб'ектыўнае адчуццё ў гэтай справе. Так павялося ў Нарве, і бадай здаўна, што сярод саміх людзей тут няма імкнення ствараць, анімаваць, разгортваць культурную дзейнасць. Ці не адчуваецца тут такой патрэбы, ці звыкліся людзі з пасіўнасцю і, маючы час (а час людзі маюць), хутчэй спяшаюцца ў мясцовую гасподу, чым у святліцу? У гасподзе заўсёды людна, яна поўна мужчын, якіх, каб і кіпецень пад іх падліць, хіба не зварухнеш з месца.

Аднак трэба па справядлівасці назваць і адну аб'ектыўную важкую прычыну: у Нарве няма базы для культурнай дзейнасці і культурнага правядзення часу. Куды ж у такім выпадку мае ісці чалавек, маючы вольны час?

Нават паводле апініі беластоцкага віцэ-ваяводы (глядзі „Ніву" № 22 ад 31.V.1987) Нараў належыць да гмінных цэнтраў з найгоршай базай для культуры. Стары, шэры, непрытульны і халодны будынак мясцовай святліцы ў ніякім выпадку не можа быць базай для якой-небудзь культурнай працы.

А ўсё ж паявілася ў Нарве надзея на ажыўленне культуры. Новым дырэктарам ГОКа стаў малады, вопытны ў грамадскай працы чалавек — Уладзімір Хіліманюк. У нас з ім адбылася цікавая размова аб перспектывах культуры ў Нарве.

— Валодзя, вы ўзялі на сябе цяжкую працу. Мы жадаем вам удач. Згодны з вамі, што ўрэшце абсалютна сур'ёзна трэба за-

(Працяг на стар. 5)

НАШ КАМЕНТАРЫЙ

ПЕРАБУДОВА ПА-ПОЛЬСКУ

На нашых вачах здзяйсняецца зараз карэнная перабудова эканамічных і грамадскіх структур у Польшчы. Аб перабудове па-польску гаварылася на V пленуме ЦК ПАРП, а яшчэ шырэй і болей канкрэтна разглядалася гэтая важная праблема ў час XXIV пасяджэння Сейма. Выступаючы перад пасламі, старшыня Рады Міністраў ПНР Збігнеў Меснер так акрэсліў галоўныя мэты гэтай перабудовы, названай у нас **другім** этапам гаспадарчай рэформы.

„...Хочам вызваліць прадпрыемлівасць гаспадарчых адзінак і паасобных грамадзян, гарантаваць задавальненне ад працы, замацаваць гаспадарчую раўнавагу, значыць, устанавіць добра функцыяніруючы рынак і моцную валюту, якая заахвочвала б да добрай і высокапрадуктыўнай працы; хочам так перабудаваць нашу гаспадарку, каб была яна лепш арганізавана, каб абапіралася на правідловыя прынцыпы, якія адлюстроўваюць сапраўдныя эканамічныя ўзаемаадносіны..."

Крыху далей у сваім сеймавым выступленні старшыня Рады Міністраў адзначыў, што рэформа не можа абмяжоўвацца толькі перабудовай эканамічных суадносін. Неабходны таксама адначасовыя змены ў палітычным жыцці, якім спадарожнічала б паслядоўная дэмакратызацыя і пашырэнне самакіравання, перамена дзяржаўных структур.

У далейшай перспектыве будзе яна гарантаваць нам спакойнае, стабільнае і заможнае жыццё. Але — толькі руплівым людзям, якія добрасумленна запрацуюць на дабрабыт сваёй сям'і. Гэта, аднак, перспектыва далекаватая, некалькігадовая, бо няма ніякай перабудовы без грамадскіх ахвяр, без коштаў. Купляючы ў краме малако, хлеб, масла, мяса і дзесяткі іншых вырабаў, рэдка калі хвалюе нас той факт, вядомы ўсім нам, што да кожнай бутэлькі малака, да кожнай буханкі хлеба і гэтак далей... нейкую частку цаны дакладае за нас дзяржава. Дакладае кожнаму: і таму, хто ў месяц зарабляе звыш 50 тысяч злотых, і таму, у каго зарплата не перавышае 20 тысяч зл. Аднак дзяржава сваіх грошай не мае. Толькі наіўныя людзі могуць меркаваць, што дзяржава можа сабе надрукаваць столькі грошай, колькі

(Працяг на стар. 2)



АБ ГРЫБАХ

Я не з'яўляюся выдатным збіральнікам грыбоў. Аб маім даволі слабым умельстве ў гэтай галіне можа сведчыць наступны факт. Некалькі гадоў таму назад у лесе сустрэў я Мікалая Хлябіча з Рыбалаў, які спытаў мяне здалёк: „Ну, як, ёсць грыбы?“ Я адказаў, што няма, бо хаджу дзве гадзіны, а знайшоў усяго шэсць грыбоў. А Хлябіч мне на гэта: „А я хаджу дзве гадзіны, але знайшоў шэсцьдзесят баравікоў“. З недаверам падышоў я да Хлябіча і ўбачыў поўны кошык праўдзівых белых грыбоў.

Нягледзячы на гэта люблю хадзіць у грыбы. У гэтым годзе ў жніўні я хадзіў дзесяць дзён падрад і прынёс поўных дзесяць кошыкаў. Зразумела, не баравікоў, хаця і яны трапляліся. Найбольш знаходзіў чырвонагалавікоў, казлякоў і падгрыбкоў. І гэта сведчыць аб тым, што грыбоў было многа і кожны няўмека мог іх назбіраць.

Зрэшты, хачу гаварыць тут не аб тым, што я прыдатны ці добры збіральнік, а аб вялікім сэнсе хаджэння ў грыбы. Праўда, не вельмі хочацца ўставаць з цёплай пасцелі а пятай гадзіне раніцы. Калі аднак ужо ўстанеш і выйдзеш на двор, убачыш шэры, вільготны, пакрыты расою свет. Ідзеш пустой дарогай і ўзыходзіш на росную сцежку, якая вядзе цябе ў абдымкі беларускага лесу. Калі ты ўжо ў ім, твае ногі ўзыходзяць на шэры або зялёны дыван моху. Тут-сют галінка сцебане цябе па твары, або павуціне павісне на тваіх вейках і носе. І ўсё гэта, здавалася б, не вялікая прыемнасць. Але ж колькі вакол прыемнай кампенсацыі: цудоўны водыр паветра, чыстая свежая зелень, далёкі крык птушак, паволны бег зайца або лані, якія паднімуцца з зямлі і пададуцца ў гушчар лесу. І колькі ж у гэтым густым лесе прасторы для спакою і роздуму! Ідзеш па хараcтве і праз хараcтво і цешышся, што далёка па-за табой, як бы ў іншым свеце, засталіся цывілізацыйныя аспекты жыцця: імкненні, кар'ера, зайздрасць, удачы і няўдачы.

А лес спакойны-спакойны, а лес прыгожы-прыгожы. Але які ж ён іншы, чым лес майго дзяцінства і маладосці! Калісьці ў лесе былі пазбіраны ўсе галінкі. Не толькі тыя, якія ляжалі на зямлі, але былі абламаны ўсе тыя, да якіх можна было дабрацца пілой-аднаручкай, сякерай або басаком. Былі таксама дакладна выграблены кастра і мох, якія выкарыстоўваліся ў якасці падсцілкі ў хлявах. Сёння лес завалены не толькі галлём, але ў многіх месцах пакінутымі вярхамі ссечаных сосен, але ляжаць і цэлыя сосны, моцна падгнілыя. Я спачатку не ведаў, адкуль узялася ў нашых лясах такая злавесная самаволя. Аказваецца, што выступае яна асабліва на палетках пенсіянераў, якія аддалі зямлю дзяржаве, бо іх лясныя палеткі сталіся „нічыймі“. Але і на палетках, якія маюць уласнікаў, не мала беспарадку. Трэба сказаць, што гэты беспарадак надае лясам выгляд прывабнай і паэтычнай дзікаватасці, якая, аднак, не зусім добра сведчыць аб нашай гаспадарнасці.

І так, ідзеш сабе па лесе і час ад часу знаходзіш або баравічок, або падгрыбок, або чырвонагалавік, і тады з вялікай асалодай падсякаеш яго корань і кладзеш у кошык. А здараецца і так: ідзеш вельмі доўга, не знаходзіш нічога і пачынаеш ужо траціць надзею. І раптам знаходзіш цудоўны баравік з вялікім чорным капелюшом. Згінаешся над ім, хапаеш за корань, а капялюш адвальваецца і падае на зямлю. Як жа гэта бывае!.. Праб'е такі грыб цвёрдую зямлю, вывернецца з-пад жорсткай галіны, але знішчаць яго маленькія чарвячкі. Прысядзеш над такім грыбам і першы жоўты ліст з бярозкі падае на тваю руку. Паднімаеш зрок і бачыш, што значная колькасць лістоў ужо пажоўкла. Значыць, восень ужо, восень. І мімавольна думаеш аб тым, што многіх тваіх аднагодкаў няма ўжо сярод жывых і што невядома калі твая чарга надыдзе. Невядома. Ужо восень. Аднак не перамайся, чалавеча! Цешся, што маеш сяброў, цешся, што бачыў крыху свету, цешся, што не бегаў з даносамі на знаёмых, цешся, што нідзе не ляжыць напісаны табой ананім, цешся, што жывеш і што ў роднай беларускай зямлі не адна кропля поту праліта табой у час сенакосу і жніва. Ідзіце, дарагія чытачы, у лес! Не важна, колькі знойдзеце грыбоў. Важна тое, што падабрэеце, што, уваходзячы ў лес, упускаеце дабрату і высакароднасць лесу ў сябе.

Алесь Барскі

НОВАЕ ПАМЯШКАННЕ ВАРШАЎСКАГА АДДЗЕЛА

Праўленню Варшаўскага аддзела БГКТ удалося ўрэшце атрымаць новае памяшканне. Знаходзіцца яно ў цэнтры сталіцы на вуліцы Старасцінскай 16 (непадалёк кінатэатра „Масква“). У параўнанні з папярэднім, новае памяшканне куды больш абшырнае (120м²) і прыдатнае для культурнай дзейнасці. Апрача праўлення, будуць тут дзейнічаць клуб і бібліятэка. Знойдзецца таксама месца для кавярні, студэнтаў і мастацкіх выставак. Прадбачваецца нават гасцінны пакой.

Клуб працуе ў гадзінах:

Панядзелак	18-20;
Аўторак	18-20;
Серада	18-20;
Чацвер	16-21;
Пятніца	18-20

ХТО ВЕДАЕ, ХТО ЧУЎ?

Галоўная камісія па даследаванню гітлераўскіх злачынстваў у Польшчы, Інстытут нацыянальнай памяці, а таксама Акруговая камісія па даследаванню гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку звярнуліся да нас з просьбай дапамагчы ў пошуках людзей, якія, магчыма, знаходзіліся ў час акупацыі на прымусовай працы, або ў карным лагеры ў Сувалках, які быў наладжаны ля вуліцы Аўгустоўскай. Хто ведае пра гэты лагер, хто чуў пра яго, хай пазвоніць па тэлефону 273-34 у Беластоку або хай напіша па адрасу: Акруговая камісія па даследаванню гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку, вул. М. К. Складоўскай 1. Працаўнікі гэтай камісіі намагаюцца ўстанавіць гістарычную праўду пра зверствы гітлераўцаў, бо гэтая праўда запярэчваецца зараз або перайначваецца некаторымі рэваншыстамі. Дзеля гэтага варта крыху паклапаціцца.

(вр)

ПЕРАБУДОВА ПА-ПОЛЬСКУ

(Працяг са стар. 1)

захоча. Тут трэба кіравацца вельмі строгімі эканамічнымі законамі. Заможнасць дзяржавы абумоўлена заможнасцю яе грамадзян і добрай арганізацыяй вытворчасці. Калі тавар прадаецца ніжэй сабекошту прадпрыемства, якое яго выпускае, дык гэтае прадпрыемства не мае аніякага заахвочвання, каб імкнуцца да павышэння сваёй вытворчасці, бо навошта, то ж дзяржава са свайго бюджэту і так кампенсуе яго затраты. Гэты час ужо канчаецца. Такія асноўныя прынцыпы перабудовы па-польску.

Значыць, парадкаванне гаспадаркі адначасова абазначае і парадкаванне структуры цэн. Гэтага ніхто не скрывае, бо гэта кошт будучай стабілізацыі. Войцех Ярузельскі, падсумоўваючы спрэчкі ў час V кастрычніцкага пленума ЦК ПАРП, адзначыў, што кошты гаспадарчай рэформы трэба так раскласці на асобныя слаі польскага грамадства, каб яны, гэтыя кошты, супадалі сваім цяжарам з прынцыпамі грамадскай справядлівасці. Старшыня З. Меснер запэўніў паслоў і грамадзян, што цяжар гэтых коштаў будзе кампенсаваны дабаўкамі да зарплаты.

Хворую польскую гаспадарку можна лячыць двума спосабамі: далікатна, памалу, раскладаючы надакучлівы боль на доўгія гады, або болей раптоўна і балюча, затое хутчэй. Выбар метадаў і шляху ажыццяўлення нашай перабудовы пастаноўлена паставіць на выбар усім грамадзянам. З прапановай аб усенародным рэферэндуме выйшаў ПРОН. Падтрымала яе партыя, акцэптаваў Сейм ПНР, які прыняў, як вядома, спецыяльную пастанову аб наладжанні агульнадзяржаўнага рэферэндума ў справе ажыццяўлення другога этапу нашай рэформы.

Партыя і ўрад не скрываюць сваіх спадзяванняў, што ўсе мы прагаласуем за болей радыкальны вар'янт рэалізацыі гэтай перабудовы. Урад, дарэчы, дае заманлівы прыклад, пачынаючы карэнныя перамены ад перабудовы цэнтральных органаў кіравання, аб чым болей падрабязна паведамлялі штодзённыя сродкі масавай інфармацыі, дык няма патрэбы паўтараць тут ужо добра вядомыя факты.

Затое я бачу неабходнасць падрыхтоўкі да сустрэчы гэтых карэнных перамен у нашай краіне з боку нас, беларусаў, пражываючых у Польшчы.

Пры новых умовах у нашай краіне, у першую чаргу стаўка на самастойнасць, прадпрыемлівасць, руплівасць і кемлівасць. Старшыня Рады Дзяржавы зноў апавясціў з сеймавай трыбуны, што з боку дзяржаўнай улады будзе зроблена ўсё, каб нішто не перашкаджала разгортванню ініцыятыўнасці кожнага грамадзяніна. **Усё дазволена, чаго не бароніць права!** Кожны прадпрыемлівы чалавек, які мае ахвоту заняцца нейкім бізнесам, ужо не патрабуе прасіць дзеля гэтага спецыяльнага дазволу ў мясцовай улады, а хопіць толькі, каб ён зарэгістраваўся, што, маўляў, пачынаю гэта ці тое рабіць. Ніхто не забароніць яму разбагацець, але ніхто таксама не пашкадуе, калі ён праваліцца, абанкроціцца.

А мы ў БГКТ каторы год гаворым ужо аб наладжванні гаспадарчай дзейнасці, каб былі ў нас уласныя, парадачна запрацаваныя грошы, каб не вымушаны былі мы за кожнай залатоўкай працягваць руку ў бок дзяржавы. Ці сярод нашай нацыянальнай супольнасці не знойдуцца таленавітыя, адважныя і прадпрыемлівыя людзі, якія захацелі б раскруціць нейкі бізнес, нават прыцягнуць замежны капітал, заахвоціць да капіталаўкладанняў у Беластоцкім краі нашых суродзічаў з далёкага свету? То ж у нашых вёсках стаяць пустыя будынкі, ёсць там электраэнергія, а часта і водаправоды. А дзесяткі кіламетраў трэба ехаць селяніну, каб адрамантаваць радыё ці тэлевізар, або электрарухавік, не гаворачы ўжо аб матацыкле, аўтамабілі ці трактары. А, можа, наладзіць пашыўку вопраткі ці выраб чагосьці іншага, каб дзяўчаты і жанчыны знайшлі падручны і парадачны занятак у сябе на месцы, а для мужчын, скажам, арганізаваць выраб цэглы, чарапіцы ці мэблі або будаўнічай сталяркі, шалёўкі ці... ну, Бог ведае яшчэ чаго. Ёсць жа сотні розных магчымасцей. Трэба памятаць, што над бедным ніхто болей плакаць у нас не будзе.

Рэформа ўводзіць новую форму супольнай уласнасці, — **камунальную ўласнасць.** Значыць, у многіх гмінах і гарадах, таксама і нашага Беластоцкага краю знойдзецца такая ўласнасць, якая застанецца ў распараджэнні радаў народовых і дазволіць узмоцніць мясцовыя іх фінансы. У гэтых радах, асабліва ў мясцовых, знаходзяцца ж нашы людзі, такія ж беларусы, як мы ўсе разам. Ад іх залежыць, якую карысць можа мець ад гэтай камунальнай уласнасці беларуская нацыянальная меншасць у Польшчы. А для БГКТ гэта ж новае поле грамадскай актыўнасці. Значыць, перабудова па-польску зводзіцца канчаткова да таго, што свет зараз прыналежыць смелым і кемлівым.

Віктар Рудчык

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 341

ЮРЫЙ КІСЯЛЕЎСКІ



Нарадзіўся ў горадзе Гродна ў 1961 годзе. Два гады таму назад закончыў медыцынскі інстытут. Цяпер працуе ў гэтым жа інстытуце на кафедры біяхіміі. Рыхтуе кандыдацкую дысертацыю. Ужо год як займаецца літаратурнай творчасцю. Спачатку гэта былі пераклады. Пасля прыйшлі ўласныя вершы, друкаваліся яны ў навапалацкім „Хіміку“ і „Гродзенскай праўдзе“. Сёлета падборка яго вершаў была змешчана ў „Літаратуры і Мастацтве“. Належыць да гродзенскага клуба „Паходня“, які аб'ядноўвае беларускамоўную інтэлігенцыю розных прафесій.

Сёлета ў жніўні Юрый Кісялеўскі наведаў нашу рэдакцыю і перадаў нам нізку сваіх вершаў, якія з прыемнасцю друкуем.

РОДНАЙ БЕЛАРУСІ

Цябе малююць з прагнай асалодай
Такой прыгожай, ялечнай падчас...
Табе ж не трэба штучнай пазалоты
І грому не патрэбна гучных фраз.

Ты не дзівосны кут, ты край звычайны
Маленькіх вёсак, сціплых гарадоў.
Твая гісторыя не рве і не злучае
Прастор зямель і бурны ход вякоў.

Была не раз на ратным раздарожжы,
І процьма бед кружыла над табой, —
Ты заставалася заўжды неператможнай,
Маўклівай, працавітай і жывой.

Такой цябе прыпомню я скрозь слёзы
Праз безліч год, з любой далечыні,
О Беларусь, — палеткі ды бярозы,
Ды сінь ў вачах, ды сонца ў вышыні.

КАСТРЫЧНІК

Кастрычнік радасна малюе краявіды:
Палеткі бурыя і рыжыя сады,
І дымам вогнішчаў далёкіх перавіты
Грабеньчык на гары — сасоннік малады.

Абмаквае, мастак, старанна і рупліва
Ён дрэвы цэлыя ў блакітныя стаўкі.
Выводзіць пэндзлямі адценні, пералівы
І воблак залаціць бялюткі, трапяткі.

Паклоннік чыстых фарбаў, класік правеверны,
З палітраю карпіць нястомна з году ў год.
Не зменіць нізашто ён творчае манеры,
Не спыніць нізашто стваральны светлы ўзлёт.

Такая цішыня на гэтым вернісажы!
І аж да той пары, як зробіцца цямно,
Спыняюць бег свой людзі і глядзяць уважна
На бессмяротны твор, жывое палатно.

СОНЦА ПРАЎДЫ

Калі мне крыўда раптам перапыніць смех
І сумны выйду я на вёрткае шматлюддзе, —
Заўсёды знойдзецца вясёлы пустабрэх:
Маўляў, няма на свеце праўды і не будзе.

Здаецца, гэтай думкі шчырая мана
Павінна суцяшаць у роспачы ці ў скрусе.
Ды я не веру ёй, бо грош тады цана
Майму жыццю ў заганным чорным крузе!

Ці ж быў бы на лугах квітнеючы кілім,
Блакіт нябёс і плёскат белых крылаў,
Гучаў бы навакол жыцця нястрымны гімн, —
Каб сонца праўды ярка не свяціла?

Пятка з Нэвалем валілі папаленыя муры.

Яны нанялі хэўру, згадзілі ўсіх у рэстаране Дзюбаграя. Пасля, гурмою, пайшлі на забаву ў бажніцы, у якой механікі з фронту паказвалі спачатку кіно пра вайну.

Пятка хваліўся Нэвалю, што ў аўсяное жніво знайшоў ён на лужку ў Разбойніку нямецкі рэвальвер.

— Нашто ён табе, — сказаў яму Нэваль, але так, каб ніхто не чуў. — Аддай яго мне, чуеш?

— Банды з лесу ўжо не прыходзяць, спі і храпі, Нэваль...

Нэваль кінуў слухаць, што гаварыў яму Пятка. Такіх, як Пятка, язык губіць. Усе паўсядаліся кругам у буфеце і асушылі першую паўлітроўку.

— Ну і як, хлопцы: заўтра валім, хлопцы, пошту? — запытаў Нэваль, каб не маўчаць. І хоць не перакрыкваў ён усяго гэтага гвалту тут, салдацкіх спеваў тых, што паварочаліся былі з Нямеччыны, яму адказалі:

— Ты, Нэваль, — войт, ты і камандуй!

— Пяткі будзеце слухацца, хлопцы, ён у мяне, чуеце, камандзер, — прабубніў, аж прыўстаўшы як быццам. — Афіцэр ён, бальшавікоў страляў у рэвалюцыю!

— Нэваль, каб ты аблез! — прашыпеў Пятка; схапіўся з табурэткі і, здавалася, шукае рукою кабуру.

— Не кіпі, Пятка, ага, Нэваль нічога не сказаў, — загаварыў адзін з іх, насаты. Яму патакнулі, а п'янейшы цыганок свой грош дакінуў: — А хіба хто не ведае, што Нэваль у Пільсудскага быў...

— Быў я ці не быў, хлопцы, не твая справа, смургель ты, — Нэваль не дакончыў наліваць чаркі. — А ён, — зіркнуў на пацямнелага Пятку, — хай ведае і не забывае, і няхай добра служыць цяпер, хлопцы, бо калі не, то я...

НА ПАЖАРЫШЧЫ

— Ай, знайшлі аб чым трэліць, — перабілі войта.

Заядла сцябалі гарэлку, мала не пападаўшы, пакуль аціхла дурата; у гэты раз нікога не парэзалі, толькі музыканту ўгрэлі па мухаедах, бо ён захутка скончыў „кацюшу“.

У панядзелак пралазілі цалюткі божы дзень; урэшце збілі яны высокую драбіну — пошта мела два паверхі. Пятка даваў наганяй. Беластоцкі крадзежнік з'явіўся па цэглу сваім абозам, мужыкам заказаў у Дзюбаграя паўскрынкі манапольні, а сам выпіваў з Нэвалем. Пятка выбягаў ад іх злосны і чырвоны, здалёк дзёрся:

— Валі-ііі!... Валі-іі-ііі!...

Адбрэхвалі яму:

— Сам валі, каб ты ўваліўся!... Трэба драбіну!

— А жэрдкаю!... Жэрдкаю расшугаць! — камандаваў Пятка, дабягаючы да зграі. — Няма часу, той возьме і папрэ з мужыкамі ў лепшае месца...

— Казалі: заўтра ён будзе...

— Маўчаць! — гыркнуў Пятка, паправіўшы на жываце сваю шырокую дзягу і расставіўшы ногі ў ангельскіх ботах так, як бы зараз нехта павінен падаць яму рускую вінтоўку з доўгім штыхом.

І ўсе забегалі. На драбіну пэцерабіліся насаты і цыганок. За імі чапіўся трэці, і тады затрашчала яна. Тыя, што засталіся ўнізе, заенчылі. Першы ўгары ўшчапернуўся за недагарэлае акно, дрыгаючы на расчыненай раме, усё роўна як толькі што павешаны які. „Цэ-эгла-а!... цэ-эгла-ааа!...“ — хрыпеў той. Другому ўжо не было калі перабіраць назад нагамі, скокнуў ён, аж зямля пад ім потым застагнала.

Нічога нікому не зрабілася. Каб гэтак з добрым чалавекам, то забіўся б.

Сакрат Яновіч

---

* ✲ *

ідэм як нуоч і дэнь
хоч нэ пуод руку
на змізну сэбэ
прывычка бы сорочка біэла
вымітае нэ розбіраўшысь
і бліськіх нэ обласкаеш...
што ж думка
як твар шары
а хто нажыўся

Бога забыў
плывут як піэсня з-над колышкі
жоўты бэрозы
— за край рызы хватаюсь

* ✲ *

гадаеш мою любов
готовы спроста осудіті
— тут я нэ розбэрусь
куолько нас
і котора з тобою ідэ
трымаўшы руку на колышці
і вінэць на головіэ.
пуод закрытою цэрквою
шчэ дэсь лісток пробігае тіхо
— вона ужэ
чы шчэ будэ
дівісь — бачу а нэ росту
тіэло бэру як зэмлю

* ✲ *

тэпэр на твое ласкі
дары по міэры сіл
— выстуканы дэнь бы акс'ёмат
его трымаюсь як дому
а память нэ заважае
і латвовіерносьць
кажду пратягнуту руку
стіскаті до раня
— остала
то з ясного дому батькуов
так встрычают прохожых

што ж: віэр
еслі само прошчаецьця
жду в дубовых рамах

* ✲ *

зэлень мокра
дыхаюшча і жывая
бачу тэбэ
і всё ясно: знаю як трэба
шчэ нэ рву волосув по днях
но віэру словам поэты
што ж — струоймо
раз-два-тры
лычучы
бачу — нэ бачу
— і нэма кунця —
між ду намі як з шпітальнуй салі
аж млейко од осторуожносьці
і знакомы на пальчыках
пуў словом
— — — то зачарованы пэйзаж
і мы як на насміэшку
тут нэ будіт барабан
нэ учыт чорнэ жніво

З. Сачко



ТРЫ ПРАЎДЫ ПРА ТРЫ НЯПРАЎДЫ

Прачытаў я фельетон Алеся Барскага пра мяне, змешчаны ў „Ніве“ ад 20 верасня, — „Аб трох няпраўдах“. Першапачатковы мой гнеў пачаў пераўтварацца ў спагаду Барскаму: ён жа не павінен увогуле палемізаваць! Ён сапраўды малапрацавіты і дапускае кардынальныя памылкі (дагэтуль я не вельмі верыў яму, калі ён называў сябе непрацавітым у фельетоне „Аб працавітасці“ ў дваццаць трэцяй „Ніве“).

Алесь Барскі папракае мяне ў тым, што я стаўлю пад сумненне ягоную літаратурную творчасць. Ён чамусьці не лічыўся з тым, што ў кожнага ёсць права на сумненні. Тым болей, калі сам аўтар у тым жа фельетоне „Аб працавітасці“ як бы падштурхоўвае чытача ў кірунку такога менавіта сумнення, сцвярджаючы пра сябе: „Маю напісаныя, але неапублікаваныя прынамсі шэсцьсот вершаў і больш тысячы афарызмаў (...) ніяк не магу прымусіць сябе, каб перапісаць з чарнавікоў“. Ну і як можна шанаваць такую непашану да ўласнай творчасці ў Алеся Барскага? Паўтараю: шанаваць непашану? Твор жа ў чарнавым варыянце — гэта незакончаны твор, трэба яшчэ пасядзець над ім, папрацаваць, з чым не можа тут не згадзіцца Алесь Барскі. Таму гэта я і напісаў словы-агаворкі: „Як зразумеў я“ (глядзі: „Нашто нябожчыку свабода?“ у „Ніве“ ад 2 жніўня).

Такая праўда пра першую няпраўду з тых трох, пра якія піша Алесь Барскі ў „Аб трох няпраўдах“.

Цяпер жа пра другую, менавіта: ці рускі пісьменнік Аляксандр Грыбаедаў быў аўтарам толькі аднаго твора, камедыі „Гора ад розуму“? Алесь Барскі папракае мяне і ў гэтым, далікатней кажучы, абзываючы мяне махляром... Я, не давяраючы ўжо сваёй памяці, зараз жа рынуўся да энцыклапедыі і пераканаўся, што памяць мая пакуль што не падводзіць мяне: дарэшты арыгінальным мастацкім творам Грыбаедава і ёсць адзіны — „Гора ад розуму“. Дзякуючы гэтай камедыі ён найбольш вядомы ў расійскай культуры. Напісаў і іншыя, але яны не былі цалкам яго аўтарства, былі — або вольнай пераробкай з Крэзэ дэ Лесэра, або напісаны супольна з такімі пісьменнікамі, як Каценін, Шахоўскі, Хмяльніцкі і інш. „Гора ад розуму“ ў той час і эпоху — сто шэсцьдзесят гадоў назад — скалыхнула чытаючай Расіяй, твор быў забаронены цэнзураю. Людзі перапісвалі гэтую камедыю адзін у аднаго, гісторыкі налічваюць каля **сарака** тысяч такіх рукапісаў. Гэтая лічба і цяпер ашаламляе, бо можна сабе ўявіць проста шквальную папулярнасць п'есы і яе аўтара, пра маладую смерць якога таксама магчыма ўсяляк падумаць.

Значыць, і ў гэтым пункце палемікі падвяла Алеся Барскага

(Працяг на стар. 7)

Весткі з Пашкоўшчыны

СУСТРЭЧА З А. БАРСКІМ

Нашага паэта Алеся Барскага школа ў Пашкоўшчыне (гміна Орля) прывітала выступленнем школьных спевакоў: Касі Залеўскай, Алі Максімюк, Юркі Куліка, Асі Бурак, Ёлі Загон, і гарманіста Веслава Залеўскага. Прыгожа співаюць школьнікі з Пашкоўшчыны. Гэта яны выступалі на фэсце БГКТ у Малінніках, і я тады памылкова напісаў, што яны з маліннiцкай школы, за што сёння прашу прабачэння. Падрыхтоўваў самадзейнікаў настаўнік Юрый Жменька.

Алесь Барскі быў вельмі ўзрушаны прывітальным словам дырэктара школы Янкі Добаша і прыгожымі беларускімі песнямі. Ён падзякаваў настаўнікам і школьнікам за беларускі дух у школе, за зацікаўленне беларускай моваю і беларускім мастацкім словам, а затым прадэкламаваў некалькі сваіх вершаў і падпісваў свае зборнікі вершаў „Блізкасць далёкага“.

ПРАКТЫКАНТКА

Анна Кандрацюк, родам з Елянкі пад Кляшчэлямі, з'яўляецца студэнткай IV курса Сельскагаспадарча-педагагічнай вышэйшай школы ў Седльцах (матэматычны факультэт). У мінулым годзе яна была на практыцы ў школе ў Пашкоўшчыне. Спадабалася ёй атмасфера між настаўнікамі і вучнямі, і сёлета яна ізноў у гэтай жа школе адбывала настаўніцкую практыку.

БАЦЬКОЎСКІ КАМІТЭТ

У Пашкоўшчыне вучыцца 63 дзяцей. Настаўнікаў тут 9. На апошнім бацькоўскім сходзе яго ўдзельнікі гаварылі з настаўнікамі наконт стварэння драмгуртка. Цяпер адбываецца падборка п'есы. **(мх)**

САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ

на ўрачыстае святкаванне Вялікага Кастрычніка, якое адбудзецца 8 лістапада г.г. у Доме культуры будаўніка ў Беластоку (вул. Дзяржынскага 14/16) у 17 гадзін. ГП БГКТ і Беластоцкі аддзел БГКТ.



Стары Беласток. Вуліца Сянкевіча. Мал. У. Петрука.

(Працяг са стар. 1)

СІГНАЛЬНЫ РЭВАЛЮЦЫІ

прымаў удзел у Лютаўскай рэвалюцыі, раззбройваў афіцэраў на крэйсеры. Двойчы быў у ахове Уладзіміра Ільіча Леніна: першы раз у красавіку 1917 г. на Фінскім вакзале і другі — на Пуцілаўскім заводзе ў маі таго ж года. Я. Мартынюк падаваў першы снарад у гармату „Аўроры“, гэты стрэл стаў сігналам пачатку штурму Зімовага палаца. Затым ён удзельнічаў у здабыванні гэтага ж палаца і ліквідаванні Часовага ўрада Керанскага. Быў членам, а затым старшынёй рэвалюцыйнага камітэта экіпажа „Аўроры“. Сустракаўся з У. І. Леніным у Смольным.

Я. Мартынюк змагаўся супраць войск Карнілава і Юдзеніча, якія намагаліся здабыць Петраград і задушыць рэвалюцыю. Потым працаваў у органах савецкай улады ва Уфе.

Вярнуўшыся на радзіму, Я. Мартынюк працаваў на сваёй гаспадарцы, удзельнічаў у беларускім прагрэсіўным руху на Гайнаўшчыне.

Урад Народнай Польшчы ўзнагародзіў Я. Мартынюка Афіцэрскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў яго Ордэнам Леніна.

Б. Нікіцюк

ЦІШКА ГАРТНЫ - ТРАГІЧНЫ СЫН НАРОДА

(ДА СТАГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ)

Бадай што ні з якім іншым беларускім пісьменнікам не абышоўся лёс так парадаксальна, недарэчліва і бязлітасна, як з Цішкам Гартным. З нізін нядолі беззямельнага селяніна, з вясковага пастуха, чорнарабочага гарбара ўзняўся ён на ўзвышшы галоўнага рэдактара „Дзянніцы“, выдатнага палітычнага і дзяржаўнага дзеяча, прэм'ер-міністра БССР і акадэміка, каб пасля стацца вязнем той сістэмы, за якую змагаўся, і ўрэшце згінуць ад рук дзяржавы, якую з такой верай і энтузіязмам ствараў.

У часы культу асобы загінулі многія беларускія пісьменнікі. Мабыць, былі сярод іх і такія, якія крытычна адносіліся да новай сацыялістычнай рэчаіснасці. Зразумела, што такім людзям гінуць было параўнаўча лягчэй, чым тым, хто душой і сэрцам быў аддадзены савецкай дзяржаве. Да гэтых астатніх належаў, несумненна, Цішка Гартны, адзін з галоўных барацьбітоў і стваральнікаў БССР.

Цішка Гартны (Зміцер Жылуновіч) нарадзіўся 4 лістапада 1887 года ў сялянскай беззямельнай сям'і ў мястэчку Капыль. Яго дзяцінству спадарожнічала выключнае ўбоства. Малы Зміцер паспрабаваў бадай што найгарчэйшага пастушага хлеба. У раннім юнацтве захапіўся рэвалюцыйнай ідэяй сацыяльнага вызвалення. Разам з групай капыльскай моладзі стварыў згуртаванне „Самаразвіццё і самаадукацыя“ і выдаваў рукапісныя журналы на рускай мове „Заря“ і „Голос низа“. Гэты апошні меў дадатак на беларускай мове „Вольная думка“. У гэтым часе З. Жылуновіч з'яўляецца ўжо членам Рускай сацыял-дэмакратычнай партыі. Атмасфера першай рускай рэвалюцыі раз і назаўсёды скіравала Жылуновіча на шлях барацьбы і змагання з існуючай царскай сістэмай. З гэтага шляху не зыйдзе Жылуновіч да моманту поўнага падзення Рускай імперыі.

Ва ўспамінах Ц. Гартнага „Дваццаць гадоў назад“ знаходзім вельмі цікавыя рэмінісцэнцыі на тэму значэння „Нашай нівы“ ў разбуджэнні яго нацыянальнай свядомасці. З часопісам гэтым Гартны сутыкнуўся першы раз у 1908 годзе. І гэта сутыкненне мела характар духоўнага перавароту:

„Прачытаўшы „Нашу Ніву“ ад назвы да подпісу рэдактара, я быў у захапленні. Мяне дзівіў не яе змест, не цікавасць раскладзенага ў ёй матэрыялу, а, галоўным чынам, даступнасць яе, яе блізкасць „духу“ вакольнага беларускага жыцця, нарэшце, самы факт друкавання яе на беларускай мове. Апошняе было для мяне адкрыццём. Да гэтага часу я не мог сабе ўявіць, каб тая мова, на якой гутарылі мае

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

ЦІ НАРВА СТАНЕ КУЛЬТУРНЫМ ЦЭНТРАМ?

(Працяг са стар. 1)

няцца культурнай дзейнасцю ў гміне і нараўскім ГОКам. Нарва павінна выпрацаваць і праграму і арганізацыю гэтай дзейнасці. Але што можна рабіць на такой базе, як у вас?

Так. ГОК ёсць, святліца даваенная ёсць і... ніякіх умоў працы. Дырэкцыя ГОКа без будынка. Няма інструментаў, бо купіць інструменты — трэба мець дзе іх паставіць. Частыя змены дырэктара ГОКа таксама не служаць працы. Нашы клубы на вёсках слабыя. Няма ў іх працы. Моладзі няма. Я працаваў у гмінным асяродку прапаганды, то ведаю, як справа маецца. Няма заангажавання і ахвоты ангажавацца. І думаю, тут віна і цэнтральных улад немалая — эра камп'ютэраў на свеце, а ў нас няма сапраўднай святліцы. Яшчэ толькі адпустовыя забавы вырашаюць аб культуры. Новыя формы, сучасныя, не выходзяць у нас. Ёсць рэчка Нарва, можна было б арганізоўваць у сезоне цікавыя імпрэзы, ды і на гэта ахвотных няма. Нарва культурна спозненая — гэта факт. І трэба нешта рабіць, каб рушыць з месца.

— Можа пастараемся пашукаць прычыну такога стану культуры ў Нарве?

— У Нарве заўсёды, як помню, праяўлялася невялікае зацікаўленне культурнай дзейнасцю.

— Можа, лічаць сябе тут людзі важнымі мяшчанамі, ці саромяцца чаго?

— Можа. Зацікаўлення ў кожным выпадку няма.

— Інтэлігенцыя ёсць?

— Кожны заняты сваім. Будуюцца людзі, а ўвогуле Нарва — ні то вёска, ні то горад. Такая раздвоенасць адчуванняў, няўпэўненасць у адчуваннях — хто я? — не можа спрыяць і творчым пошукам. І так стан часовасці прадаўжаецца.

— Прабачце, асабіста лічу, што Нарву можам смела аднесці да тыпу гарадскіх пасяленняў. Тут жа функцыяніруюць усе дзяржаўныя і грамадскія ўстановы і арганізацыі. Ды і гістарычныя традыцыі таксама маюць сваё значэнне. Варта, каб нарвяне гэта сабе ўсведамілі і захацелі выкарыстоўваць гэтыя традыцыі ў культурным жыцці пасёлка.

— Гэта цікавая думка. Я аднак хачу яшчэ вярнуцца да базы, якая ў нас ёсць. З будынкам для ГОКа — справа далейшая. Але нават з такой важнай установай, як школа, было ў нас цяжка — даўнейшы школьны будынак стары і цесны. Прыемна сказаць, што заканчваецца пабудова новай школы — вялікай, прыгожай. І я думаю, праз супрацоўніцтва са школай у галіне культуры для ўсяго пасёлка мы зробім першы крок у сістэматычную культурную дзейнасць.

— Вы гаворыце пра заглохлыя вясковыя клубы і калектывы. А Тыневічы? Яны ж моцна праслаўляюць усю вашу гміну.

— Так. Тыневіцкі мастацкі калектыў дае прыклад, як і што можна рабіць, калі вельмі хацець. Цяпер мы ў асноўным і абапіраемся на Тыневічы. Калісьці была яшчэ добрая і актыўная Трасцянка, але засталіся там адны рэнцісты. Я думаю і пра Гарадзіска — някепскі клуб селяніна там ёсць. У Гародчыне актыўны гуртох вясковых гаспадынь, пастараемся на ім будаваць далейшую працу. Увогуле хачу шырэй па вёсках дзейнічаць і тут таксама гэту дзейнасць спалучаю са школамі.

— А ў самой Нарве?

— У самой Нарве хачу пачаць ад ПОМа — гэта вялікае шматлюднае прадпрыемства, ёсць там здольныя людзі, а таксама і ГС. Хачу гаварыць з людзьмі працы, даведацца, чаго яны хочуць. Супольна апрацуем план і абмяркуем яго выкананне. Найперш аднак хачу і буду збіраць актыў, з якім штосьці зможам рабіць. Хачу прыцягнуць у гэты актыў больш звычайных людзей. Актыўныя і ахвотныя працаваць у нас больш сустракаюцца сярод старэйшага і сярэдняга пакалення і да іх хачу прыйсці, гаварыць, трэба разам брацца за працу. Сам плач і нараканні нічога не памогуць. Цяжкасці будуць, але так заўсёды, калі пачынаеш нешта рабіць.

Размову вяла **Вера Валкавыцкая**
Фота **Я. Чэрнякевіч**

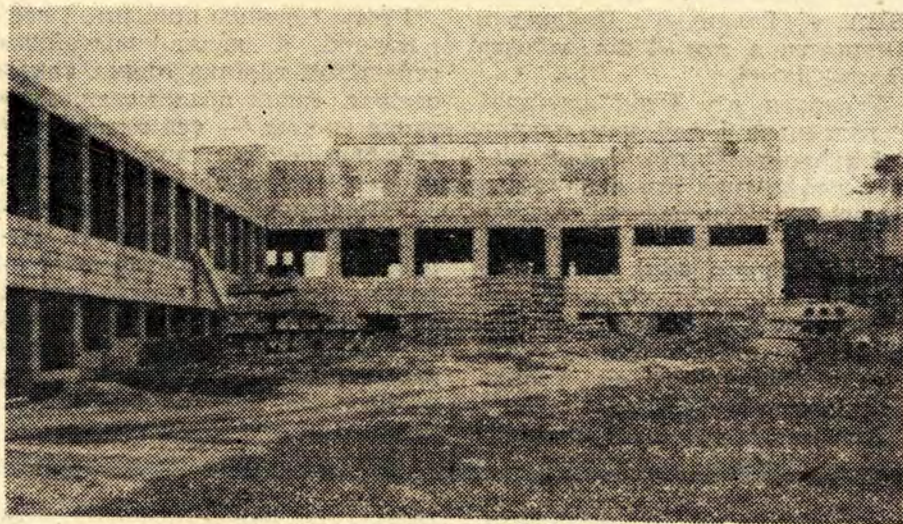
ГРАФІК АПЯРЭДЖВАЕЦЦА

Супольныя намаганні арлянцаў і ГП БГКТ у справе пачатковай школы далі добрыя вынікі. Улады прызначылі адпаведныя грашовыя сумы, а арлянцы далі абяцанне працаваць грамадскім чынам. У мінулым годзе Бельскае камунальна-будаўнічае прадпрыемства прыступіла да земляных работ. Ад таго часу мінуў ужо год, і вельмі многа зроблена. Ужо выразна відаць сілуэт будынка. Стаяць сцены першага і другога паверха. Выканаўца не спазняецца, наадварот, графік будовы апярэджваецца. Згодна з планам школьны будынак павінен быць перададзены ў карыстанне восенню 1990 года, але, калі тэмп будовы не зменіцца, усё гаворыць за тое, што тэрмін будзе скарочаны на цэлы год. Так што зусім магчыма, што навучальны год 1989/90 распачнецца ўжо ў новай школе.

У чым сакрэт такіх поспехаў? У сур'ёзным падыходзе да гэтай будоўлі і ў самаахвярнай працы. Добра працуе грамадскі камітэт будовы. Дапамагае школа і жыхары Орлі. А гмінны інспектар асветы Анатоль Мартыновіч у сённяшняй сваёй дзейнасці адводзіць найбольш увагі гэтай пабудове. Ды ўсе будаўнікі новай школы на чале з Мікалаем Крысевічам паходзяць з Орлі і маюць таксама сваіх дзяцей.

У новай школе будзе 16 прадметных кабінетаў, гімнастычная вялікая зала ды іншая, крыху меншая, а таксама вялікая святліца і кухня.

Тэкст і фота **М. Хмялеўскага**



Расце новы будынак пачатковай школы ў Орлі.

НАША ПОШТА

Аляксандр Закройшчык, Гайнаўка. Вашы карэспандэнцыі пра вучнёўскія спулдзельні і гайнаўскую малачарню занадта агульныя, справаздачныя. З ахвотай надрукуем іх тады, калі перапрацуеце іх на больш канкрэтныя і цікавейшыя шырокаму чытачу, так, як гэта добра зрабілі вы з іншымі сваімі карэспандэнцыямі, якія мы рэгулярна публікуем.

Андрэй Гаўрылюк, Бельск. Што з вамі здарылася, што раз пішаце цікава, раз нудна?! Інфармацыя ў газету будзе тады інфармацыяй, калі можа яна зацікавіць чытача. Толькі такая інфармацыя жыве. Нудная інфармацыя будзе мёртвай, бо мала хто дачытае яе да канца і ў наступную секунду забудзе, што чытаў і пра што. А найгоршыя — паўторы, усё пра тое самае, як, напрыклад, „Экскурсія ў Орлю", „Экскурсія ў Драгічын", „Экскурсія ў Цехановец" ці „Спартакіяда ў Самулках".

І чаму вы раптам перастаеце пісаць па-беларуску? Як, напрыклад, у карэспандэнцыі з Лёндка-Здрою?..

бацькі, сяляне, але якое не відаць было ў кніжках, у школе, у абыходзе крыху бывалых людзей, каб на гэтай мове можна было друкаваць газэту. Я бачыў, з якой стараннасцю і школьная моладзь і наяжджаўшыя святамі ў Капыль сэмінарыстыя, і ўсякі, хто крыху пралазіў у „людзі", цягнуўся да дэлікатнае рускае мовы, на якой у нас гутарылі — станавы, поп, вураднік, старшыня, аптэкар, пісар; я бачыў, як на блытаную расійска-беларускую мову салдата, што вяртаўся са службы ці ў пабыўку, чысцюханька па-беларуску адказвалі іх землякі, але не задаваўся пытаннем, чаму і што гэта.

Вялікая трагедыя абрусення беларускага працаўніка праходзіла паміж майго зацікаўлення. Магчыма так і трэба! Нездарма ж гэтакая павага да таго, хто адцураўся мужыцтва і яго мовы!

Але раптам „Наша Ніва"! Газэта на беларускай мове. Гэта ўжо нешта значыць! У маім нутры заказытала і гордасць і радасць. Успамінаю, якім палкім абаронцам беларускай мовы стаў я пасля прачытання газэты „Наша Ніва". І цікава, што паведзеная мною агітацыя сярод капыльскае моладзі праз чытанне газэты і ўгаворамі за „прызнанне беларускае мовы раўнэпраўнай", за яе вызваленне з-пад руцІннае пагарды — сустрэла надзвычай цёплую спагаду."

Думаю, што нешта падобнае, але ўжо ў адносінах да „Нівы" маглі б сказаць і многія беларускія аўтары ў Народнай Польшчы. А ці ж далейшыя рэмінісцэнцыі Гартнага, змешчаныя ва „Успамінах" не маюць у сабе аналагічных сітуацый з многімі нашымі „белавежцамі"? Паслухайма: „Першыя беларускія вершы, прачытаныя ў „Нашай Ніве", зрабілі на мяне, сапраўды, галаваўскружнае ўражанне. У маім нутры раптам усё перавярнулася і цяга пісаць па-беларуску зусім у кароткі тэрмін заўладала мною цалкам. Напісаныя раней па-расейску творы паказаліся мне шурпатымі, чэрствымі і бяздушнымі. У іх наглядалася нейкая штучнасць, хоць я, пішучы, стараўся ўкладаць у іх сваё заўсёды хвалюючае пачуццё. Ад нашаніўскіх вершаў павеяла цеплатою непасрэднага жыцця, у якім я адчуў і часціну свайго бытавання".

Вось такім чынам нараджаўся беларускі пісьменнік і барацьбіт за нацыянальную эмансіпацыю беларусаў. Лёс кідае Жылуновіча па ўсёй Беларусі, Украіне, Літве. Урэшце завядзе яго ў Пецярбург. Аднак аддаленасць ад радзімы не толькі не адрывае яго ад роднага, але наадварот — набліжае. Гартны многа гадоў працуе ў страшэнных умовах гарбаром. Пры гэтым, аднак, піша. Яго прозвішча паяўляецца ў „Нашай Ніве" і ўжо ў 1913 годзе выйдзе ў свет зборнічак яго вершаў „Песні". І якія гэта вершы? З аднаго боку, што не з'яўляецца дзіўным, Гартны застаецца ў палоне нашаніўскай паэтычнай традыцыі. Апяванне нядолі беларускага селяніна, плач над лёсам беларускай культуры, адлюстраванне беларускага пейзажу, — усё гэта ўжо было і ў Коласа, і ў Купалы, і ў Цёткі. Аднак, Гартны толькі часткова ідзе па пратоптаных сцежках. Паспрабуе ён увесці ў паэзію незвычайны для тагачаснай беларускай літаратуры новы тып героя — рабочага. Рысуючы яго цяжкі побыт, аўтар захапляецца і яго рашучасцю, і сілай, і дынамікай, і непакорлівасцю. І якраз у гэтым аспекце можам гаварыць аб Гартным-наватары.

Аб сіле і паслядоўнасці Гартнага сведчыць і тое, што трапіўшы ў Петраград, будучы па сутнасці самавукам, гэты фактычна без сродкаў чорнарабочы здолеў выдаваць радыкальную газету „Дзянніца", у якой змясціў не мала як сваіх твораў, так і іншых прагрэсіўных тагачасных беларускіх пісьменнікаў.

(Працяг на стар. 7)

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

Ustosunkowując się do treści artykułu autora Piotra Bajko „Ramonty — dabro i biada" zamieszczonego w numerze 30/1628 tygodnika „Niwa" — uprzejmie informuję

Autor w swym artykule poruszył szereg istotnych problemów dając wiele trafnych spostrzeżeń i ogólnie pozytywny obraz życia kulturalnego gminy Niemniej niektóre sprawy wymagają uzupełnień i dodatkowych wyjaśnień, a szczególnie sugestie dotyczące przyspieszenia remontu kina oraz wykorzystania kulturotwórczych jednostek naukowo-badawczych.

Remont i rozbudowa kina „Żubr" oraz znajdujących się w nim obiektów Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej znajdują się w centrum uwagi i działalności Naczelnika Gminy, Gminnej Rady Narodowej, instancji partyjnych i organizacji społecznych.

Ogólny koszt robót remontowo-budowlanych ma wynieść około 50 milionów zł. Były ogromne trudności w uzyskaniu w okresie kryzysowym środków finansowych oraz w znalezieniu wykonawcy. Prace rozpoczęto w 1985 r., które dotychczas koncentrowały się głównie wewnątrz obiektu.

Niewtajemniczona część mieszkańców Białowieży wyraża przekonanie, że remont jest opieszały i należałoby go przyspieszyć. W celu wyjścia naprzeciw oczekiwaniom społecznym są podejmowane ciągłe działania. Mimo że ze szczebla wojewódzkiego są przyznawane skromne środki finansowe w granicach 3—5 mln zł, dzięki zapobiegliwości władz administracyjnych uzyskuje się dodatkowe fundusze i przerób wynosi 10—12 mln zł rocznie. Ponadto występują znane braki materiałów budowlanych i instalacyjnych.

Pomimo powyższych trudności prace budowlane zostały aktualnie poważnie przyspieszone. Wprowadzono drugą brygadę budowlaną, roboty w stanie surowym przy kinie „Żubr" powinne być zakończone do końca br., natomiast oddanie do użytku pomieszczeń GOK i GBP w związku z rozszerzonym programem robót tych obiektów nastąpi w końcu 1988 roku Po zakończeniu remontu zostaną w całości zaspokojone potrzeby lokalowe GOK, biblioteki i kina oraz umożliwi się powszechne uczestnictwo w kulturze mieszkańców gminy

W artykule też autor słusznie zauważa, że istnieją potencjalne możliwości zwiększenia pulsu życia kulturalnego poprzez wykorzystanie możliwości kulturotwórczych tkwiących w białowieskich placówkach naukowo-badawczych. Ale nie można się zgodzić ze stwierdzeniem, że zatrudnieni tam ludzie nie przejawiają chęci do działania społecznego, a większość ich cechuje postawa kibica sceny publicznej.

Działalność kulturalna placówek naukowo-badawczych przejawia się w dwóch aspektach. Pierwszym jest znaczny wkład w miejscową kulturę poprzez organizowanie różnorodnych imprez jak „Olimpiada wiedzy o Puszczy Białowieskiej" dla uczniów szkoły podstawowej, spotkania i prelekcje połączone z projekcją filmów przyrodniczych organizowane w Technikum Leśnym i Białowieskiej Stacji Geobotanicznej, projekcje filmów o Puszczy Białowieskiej dla przewodników koła PTTK, pomoc pracowników naukowych przy organizowaniu niektórych imprez gminnych w ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury.

Drugim aspektem działalności jest wkład w kulturę kraju. Uwidacznia się to szczególnie w działalności wydawniczej, jak wydawnictwa albumowe, pn. „Żubr", „Zielone grądy i czarne bory Białowieży", monografie popularnonaukowe, przewodniki, foldery, mapy itp. Rocznie pracownicy placówek naukowych publikują 10—15 prac popularnonaukowych i kilkadziesiąt artykułów w prasie codziennej, tygodnikach i miesięcznikach. Znaczący wkład w kulturę wnosi Muzeum Przyrodniczo-Leśne. Jest ono znanym obiektem popularnonaukowym o charakterze przyrodniczym budzącym zainteresowanie ze strony turystów krajowych i zagranicznych.

Ponadto białowieskie placówki naukowe popularyzują Białowieżę i jej

(Працяг на стар. 11)

ІХ НАПІСАЛА РАДАСЦЬ...

Лёнік — у Нью-Йорку. Лёнік у Швецыі і Лёнік... у Беластоку. Чытач ужо пэўна, здагадаўся, што гутарка ідзе пра мастацкую выстаўку Лёніка Тарасэвіча, які, нарэшце, паказаў свае працы ў беластоцкім Арсенале.

Адразу прашу прабачэння за маё „бабскае" пісанне. Але ж на працягу апошніх гадоў Лёнік стаў нашым рэдакцыйным любімцам, пра якога мы ад пачатку яго творчай кар'еры пішам, бадай, найчасцей. І таму не ведаю нават, ці варта тут напамінаць факты з Лёнікавай біяграфіі. Нарадзіўся на Беласточчыне, у пасёлку Валілы-станцыя ў 1957 годзе. Ад маленства любіў маляваць. Спачатку закончыў Супрасльскі мастацкі ліцэй. Пасля паступіў у Мастацкую акадэмію ў Варшаве, якую закончыў у 1984 г. з адзначэннем.

І ў гэтым вось моманце многіх здзівіла Лёнікава рашэнне вярнуцца назад у Валілы, пад родную страху бацькоўскай хаты, каб ізноў жыць сярод блізкіх сэрцу бароў і пералескаў, бо без іх тварыць ён не мог. А трэба сказаць, што ўжо гады Лёніку прадказвалі так званую „будучыню". У мастацкім асяроддзі панавалі настроі нігілізму, безнадзейнасці. І ў той час, калі іншыя, седзячы ў варшаўскай ці беластоцкай кавярні, толькі наракалі, Лёнікавы працы з Валілаў выплываюць у шырокі свет. Яны выстаўляюцца ў Швецыі, Італіі, Англіі, ЗША, у Галандыі і Паўднёвай Амерыцы, а сам Лёнік заўзята працуе далей.

У верасні г.г. Лёнік прыйшоў у рэдакцыю і даў нам плакат, які інфармаваў, што 8 кастрычніка адбудзецца яго вернісаж у Беластоку. Напярэдадні выстаўкі забег у рэдакцыю з запэцканымі фарбаю рукамі, з натхненнем у вачах. Забег, каб перадыхнуць, і мы ўжо ведалі, што Лёнік мантуе сваю выстаўку ў Арсенале. Непакоіўся: як успрымуць яго творчасць свае.

Але нервы тут былі лішнія: і


Лёнік Тарасэвіч на сваім вернісажы ў беластоцкім Арсенале.

свае (не толькі свет) дасканала зразумелі яго наскрозь сучаснае мастацтва. Лёнік у Беластоку паказаў нам 12 палотен, а адна карціна была намалявана на сцяне (такія карціны ён ужо выстаўляў у Варшаве, Англіі і ЗША, фарба з яе, здавалася, яшчэ спякала на падлогу.

Якія яны, Лёнікавы карціны, наш сталы чытач арыентуецца ўжо няkeпска. Калі ўжо лес і цені, дык: лес, лес і лес і яго цені, калі ўжо птушкі, дык: птушкі, птушкі і птушкі, калі баразна, дык барозны і барозны, а калі промень сонца, дык хоць ён толькі адзін, але прабівае, як вялізны пражэктар, прасветлівае, як рэнтген, — увесь лес, кожнае дрэўца, залівае ўсё наваколле, пануе над светам.

І гэты сонечны промень, і лес і птушкі, і нават звычайная аснежаная галінка яліны, такая свежая, такая празрыстая, ахутаная снегам, — усё гэта паганскія багі Лёніка. Ад іх усё пачынаецца і на іх усё канчаецца.

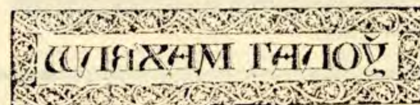
Найчасцей яго карціны выглядаюць, быццам бы кавалкі, выразаныя з узору, і ўзор гэты — родная прырода, і можна выйсці за межы карціны (бо і рам няма) і дапісаць сабе рэшту. Альтэрнатывы няма: ізноў увесь свет — гэта лес, лес, птушкі, птушкі...

Часамі яго птушкі могуць здавацца лесам, а лес — паэтычным сплётам павагі і юнацкай веры ў жыццё. Барозны спяваюць песню, а промень сонца заўважае кожную раслінку на Зямлі. Усё тут адзіна, і Лёнік — маленькая часцінка гэтага хараства, без якой, аднак, і лес гэты, і разоры былі б не тыя...

Лёнікавы карціны не маюць назваў, бо і навошта? Кожны сам сабе дапіша назву. Што гэта на карычнева-чорна-белым пейзажы? Ці свежая ралля, прыкрытая снегам? А мо гэта промні, ідучыя ад сонца?.. Можа сум, а можа радасць... Усе найлепшыя Лёнікавы пачуцці выяўляюцца ў гэтым бясконцым паэтычным танцы, у танцы птушак, дрэў, раллі, снегу. Але ж вядома: толькі радасныя пачуцці выклікаюць у чалавека танец. І таму, нягледзячы на ашчадныя, часамі крыху панурыя колеры, на меланхолію і момантамі манатонны рысунак, у душы мне хочацца верыць, што гэты асаблівы танец напісала Лёнікава радасць.

Ала Чэчуга
Фота Генрыка Рагазінскага

P.S. Лёнік праявіў грамадзянскую адвагу і дамогся, каб БВА выдала яго каталог на дзвюх мовах: польскай і беларускай. На вернісажы таксама гаварылі па-беларуску.



Яшчэ Кракаў гудзеў хмяльным каранацыйным вяселлем, як па грэблі, што тады злучала горад з Вавелем, на ўзмыленых конях праімчалася некалькі чалавек. Гэта аж з адлеглага амаль за пяцьсот міляў Полацка, на расстаўных бахматах, прыляцела звестка, што Ягайлаў брат, князь Андрэй Альгердавіч, набраўшы інфлянцкіх рыцараў і латыгольскіх вояў ды змовіўшыся з князем смаленскім Святаславам, ударыў на Вялікае княства. Хоць гарадам яны нічога зрабіць не здолелі, але сёлам і мястэчкам многа зла ўчынілі. Як чытаем у „Хроніцы Быхаўца" над захопленым у палон насельніцтвам напаўшыя люта здзекаваліся: „заганялі ў хаты і падпальвалі, а іншых, схапіўшы, клалі галовамі пад узнятыя сцены будынкаў і раструшчвалі ды іншымі страшэннымі здзекамі" людзей знішчалі. Гэты напад напомніў, што ў Вялікім княстве міжусобная барацьба не загасла. У такой сітуацыі не да вясельных ды карнавальных гульняў было Ягайлавым братам і родзічам у далёкім Кракаве.

Сабраўшыся з сіламі, войскі князёў троцкага Скіргайлы-Івана, брэсцка-гарадзенскага Вітаўта-Аляксандра, наўгародска-северскага Карыбута-Дзімітрыя і іншых рушылі на Мсціслаўль, бо пасля зваявання ваколіц Віцебска і Оршы князь Святаслаў у апошні велікодны тыдзень 1386 года абкружыў гэты вялікі і моцны горад і пачаў біць яго сцены „парокамі". У бітве, якая разыгралася пад Мсціслаўлем, смаляне былі разгромлены, Святаслаў з многімі сваімі баярамі загінуў, прытым абодва яго сыны Юрый і Глеб трапілі ў палон. Затым войскі Вялікага княства ўдарылі на Полацк, здабылі яго, а князя Андрэя закавалі ў ланцугі і пасадзілі ў склеп. У Полацку стаў княжыць Свідрыгайла. У скораным Смаленскім княстве Скіргайла „пасадзіў" падлеглага сабе князя. Прыгадваем гэтую падзею таму, што ў Вітаўтавых харугвах было шмат вояў з Пабужжа і Панароўя.



Каралеўская пара таксама нядоўга цешылася сваім мядовым месяцам, бо іхняга асабістага ўдзелу чакала шэраг важных дзяржаўных спраў. Праз тры тыдні пасля каранацыі Ягайла-Уладзіслаў разам з каралевай Ядвігай ужо ў Вялікапольшчы ўладкоўвалі задаўнелую крывапралітную калатню паміж родамі мясцовых вяльможаў Гжымалітаў і Налэнчаў, якая давяла да спусташэння ўсяго рэгіёна. Затым каралева рыхтавалася ў вялікі паход у Галіч, у выніку якога яна з удзелам Вітаўтавых харугваў з Луцкага княства прагнала венгерскія гарнізоны і далучыла Галіцкую Русь да Польшчы. Кароль жа тым часам шыкаваўся да ўрачыстага падарожжа ў свой родны край.

ЦІШКА ГАРТНЫ - ТРАГІЧНЫ СЫН НАРОДА

(Працяг са стар. 5)

У часе першай сусветнай вайны, а тым болей у перыяд Лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцый сярод беларусаў як тых, якія асталіся на радзіме, так і тых, якія апынуліся ў бежанстве ў глыбіні Расіі, а таксама беларусаў-салдат-франтавікоў хутка даспявае беларуская нацыянальная свядомасць. Пры гэтым ствараецца цэлы рад палітычных арыентацый: прапольскіх, пранямецкіх, прарускіх, незалежніцкіх. Цішка Гартны трымае руку на пульсе ўсіх гэтых падзей і працэсаў. Рашуча змагаецца з усімі тымі, хто выступае супраць аддзялення Беларусі ад рэвалюцыйнай Расіі. І яго ідэя перамагае. У пачатку студзеня 1919 года абвяшчаецца ўзнікненне БССР. Першы беларускі савецкі ўрад аб'яўляе „Маніфест". Мяркуючы па змесце і стылю яго аўтарам, праўдападобна, з'яўляецца першы прэм'ер БССР — Цішка Гартны. Праўда, даволі хутка Гартны пакідае пост прэм'ера і выконвае функцыі рэдактара газеты „Савецкая Беларусь", часопіса „Полымя", дырэктара Беларускага дзяржаўнага выдавецтва.

Пачынаецца хуткае развіццё яго творчасці, выходзяць яго паэтычныя зборнікі: „Песні працы і змагання" — 1922 г., „Урачыстасць" — 1925 г.; у зборніках гэтых па-за традыцыйнымі матывамі моцна гучыць хвалюючы гімн у гонар Рэвалюцыі і новага жыцця.

Пачынае праяўляцца творчы універсалізм Гартнага. Выдае ён два зборнікі апавяданняў: „Трэскі на хвалях" — 1924 г. і „Прысады" — 1927 г. Палітычны тон апавяданняў пісьменніка як бы крыху іншы, чым тон яго вершаў. У празаічных формах няма вялікай узнёсласці, пафаснасці і патэтыкі; наогул дамінуе ў іх спакойны апавядальны тон аб звычайных штодзённых падзеях, хаця там-сям і паяўляюцца творы, у якіх вядзецца гаворка аб вялікіх рэвалюцыйных пераўтварэннях.

Творам жыцця ў біяграфіі Гартнага з'яўляецца, несумненна, раман „Сокі цаліны", асобныя часткі якога выходзілі ў гадах 1924-1932. У гэтым рамане, які ў значнай ступені мае аўтабіяграфічны характар, паказаў Гартны духоўны, культурны, палітычны рост беларуса, які, вышаўшы з народных нізоў, упарта прабівае дарогу да ўсё новых і новых узвышшаў.

У трыццатыя гады Гартны напісаў раман „Перагуды" — 1935 г., у якім стараўся паказаць калектывізацыю беларускай вёскі. Твор гэты ўзнік у перыяд нарастання культу асобы і гэта не магло не ўплываць на фармальную і праблемную субстанцыю твора.

Нельга не сказаць і пра драматургію пісьменніка. Напісаў ён п'есы: „Хвалі жыцця" — 1918 г., „Сацыялістка" — 1924 г., „Дзве сілы" — 1927 г.

Зразумела, што розныя п'есы Гартнага маюць розную мастацкую каштоўнасць. Аднак, трэба сказаць, што наогул Гартны не валодаў драматургічным чуццём, і таму яго п'есы не належаць да вялікіх літаратурных дасягненняў.

Для поўні партрэта Гартнага-пісьменніка трэба дадаць інфармацыю аб тым, што быў ён таксама выдатным публіцыстам.

Духоўная і фізічная драма Гартнага пачалася ў канцы дваццатых гадоў, калі ён разам з іншымі пісьменнікамі прыняў удзел у так званай тэатральнай дыскусіі. Гартны, як і іншыя беларускія пісьменнікі, даказваў, што беларускія тэатры павінны ставіць перш за ўсё беларускі рэпертуар. Гэтую, здавалася б, элементарную праўду палічылі праявай беларускага нацыяналізму. Літаратурныя пісарчукі пачалі граміць Гартнага як нацыяналіста, здрадніка і ворага народу. Нават Беларуская Савецкая Энцыклапедыя з 1971 года піша: „У творчай і грамадскай дзейнасці меў шэраг памылак нацыяналістычнага характару, за што ў свой час крытыкаваўся савецкай грамадскасцю, а ў 1931 годзе выключаны з ВКП(б)". І ані аднаго слова аб тым, што быў арыштаваны і знішчаны 11.IV.1937 г. і, зразумела, ніякага асуджэння гэтага злачыннага акту.

Новая атмасфера ў жыцці Савецкага Саюза, інспіраваная адвагай і сумленнасцю Гарбачова не толькі дазваляе, але і прымушае нас гаварыць праўду аб ахвярах сталінскай самаволі. У тым ліку і аб трагедыі вернага і трагічнага сына Беларусі Цішкі Гартнага.

А. Баршчэўскі

(Працяг са стар. 4)



ягоная непрацавітасць дакладна апісаная ім самім, дарэчы кажучы.

З трэцяй няпраўдаю, якую хоча знайсці ў мяне Барскі, будзе і самому мне цяжэй змагацца. Яго папрок у мой адрас датычыць багалюбства і небагалюбства, чаго не правераць цытатаю ці зазірнуўшы ў энцыклапедыю. Я, будучы на месцы Алеся Барскага, не рызыкаваў бы дэкларацыяй, што ніколі не дапусціўся небагалюбства, часта ж паказваючы сябе настойлівым атэістам. Вядомыя яшчэ і сёння прэтэнзіі да Алеся Барскага з боку веруючых за ягоныя выслоўі ў „Ніве" або ў час сустрэч сваіх з чытачамі. І не пачну ж рыцца ў старых нумарах „Нівы", каб вышукоўваць небагалюбныя фразы Барскага, напісаныя пяць або дзесяць ці дваццаць гадоў таму назад, бо гэта было б ужо сваркаю, а не палемікаю, было б звадкаю.

Прэтэнзія Алеся Барскага да рэдакцыі „Нівы" за тое, што яна надрукавала мой фельетон „Нашто нябожчыку свабода?", бадай, наймацней здзівіла мяне: дакладна такую ж прэтэнзію мог бы мець і я, чаму надрукавалі фельетон Барскага „Аб трох няпраўдах"! Ці ж гэта было б дэмакратычна? Рэдакцыя не павінна мець манаполь на праўду, бо праўда павінна вылазіць наверх, як тое шыла з мяшка, у палеміцы і барацьбе аргументамі якраз.

Мікалай Панфілюк

БЕЗ ЭЛЕКТРЫЧНАСЦІ НЯМА БУДУЧЫНІ

У памяшканні Бельскага энергетычнага раёна адбылася ўрачыстасць, прысвечаная Дню энергетыка. Ушанавалі яе сваёй прысутнасцю сакратар гаркома партыі Януш Панасюк і намеснік начальніка горада Казімеж Прус. Былі — дырэктар энергетычнай сістэмы з Беластока Эдмунд Барткоўскі і прадстаўнік прафсаюзаў Ніна Нікалаюк, таксама з Беластока. Святочную акадэмію вёў Ян Іванюк, брыгадзір і тутэйшы прафсаюзны дзеяч.

Былі і ўзнагароды. Бронзавы крыж заслугі атрымаў Сяргей Ткачук, а Бронзавы знак „Заслужаны для Беласточчыны" — шматгадовы работнік энергетычнага раёна, шафёр Ян Анішчук; значкам Заслужанага работніка Цэнтральнай энергетычнай акругі ўдастоены Аляксандр Грыгарук, брыгадзір энергетычнага пастарунка ў Гайнаўцы.

Сорак іншых энергетыкаў атрымалі павышэнне.

Сяргей Ткачук як кіраўнік Энергетычнага раёна выступіў з гутаркай наконт заданняў калектыву ў перспектыве бліжэйшай будучыні. Усіх работнікаў у гэтым раёне — сто пяцьдзесят. Работы нямала, усюды электрыфікацыя, развіццё прамысловасці і сельскай гаспадаркі якая таксама ў штораз большай меры карыстаецца электраэнергіяй. Разгортваецца эканоміка, растуць і задачы для энергетыкаў.

Жэня Мартынюк

Пад восень велічны каралеўскі карагод выехаў з Кракава, пасоўваўся паволі, з годнасцю. Далучыліся да яго абодва мазавецкія князі — плоцкі Семавіт з жонкай Аляксандрай, роднай Ягайлавай сястрой, і чэрскі Януш са сваёй княгіняй Аннай, дваюраднай каралеўскай сястрой. І няма чаго дзівавацца — узыход Ягайлы на каралеўскі трон быў узвелічэннем усіх нашчадкаў Гедыміна!



Рыцарства Вялікага княства Літоўскага.

Можна не сумнявацца, што Вітаўт, які заўсёды любаваўся ў раскошных гасцінах, ператварыў гэты некалькідзённы пераезд караля па яго ўладаннях у гучны фэст. Вітаўтавы ціўны паклапаціліся, каб уздоўж належна дагледжанага гасцінца было людна і прыстойна, а месцы прыпынку ці начлегу адпавядалі вымаганням каранаванай асобы і яе світы. А ў свіце было нямала вяльможаў бывалых на каралеўскіх дварах тагачаснай Еўропы. Простыя баяры і кметы таксама з цікаўнасцю прыглядаліся гэтым незвычайным важнасцям ды пышнасцям: як-ніяк ехаў „свой" кароль!

Мабыць, з таго часу павялася назва ўрочышча Каралёвае Стойла, якая адносіцца да ўзмежку колішняй Гарадзенскай пушчы і пабярэжжа ракі Супраслі (у 6-7 кіламетрах на паўночны захад ад Гарадка). Нельга ж абмінаць і тое, што Ягайла быў заўзятым паляўнічым. Пачыналася якраз восень — залатая пара паляванняў на пушчанскага звера. А тут, у сутоках рэчак Плоскай і Сакалды з Супраслю, ужо ў тыя часы праспіраліся вялікія лясныя масівы, і Вітаўт мог запрапанаваць каралю і яго світе адвесці душу на паляванні. Ягайла з прапановы, відаць, скарыстаў, забава цягнулася некалькі дзён і звычайны прыпынак стаў даўгаватым „стойлам". Яго неабходна было забяспечыць адпаведнай абслугай, а паляванне — нагоншчыкамі. Усё гэта хутка прыходзіла з суседняга Гарадка і навакольных сёлаў.



Скамарохі (паводле роспісу, знойдзенага ў Кіеве).

Ці ёсць падставы спалучаць паўстанне назвы ўрочышча на рэчцы Супраслі з прыпынкам у ёй якраз караля Ягайлы ўвосень 1386 года, а не з „папасам" тут іншых каралёў? Потым жа праязджалі сюдою і, магчыма, затрымліваліся на паляванні іншыя з іх, у тым ліку і апошні — Станіслаў Аўгуст. Адказ тут толькі адзін: якраз таму, што гэта было першае стаянне тут першага „свайго" караля, яно і замацавалася ў назве, якой сёлета пераваліла за 600 год. А пры нагодзе краязнаўчых вандровак па Беласточчыне варта наведаць гэтую маляўнічую мясцовасць і палюбавацца яе сапраўды каралеўскаю красою.

Відаць, асабліва шчодра караля са світай прымаў Вітаўт у сваёй любімай Горадні. На замку, у княжацкіх багата здобленых роспісам палацах не спыняўся банкет, які развесялялі песнямі і танцамі скамарохі, на дзядзінцы ж быў наладжаны рыцарскі турнір. І разважлівы Ягайла і задуменны Скіргайла адчулі, на што мерыцца гэты неўтаймаваны Кейстутавіч.

Мікола Гайдук

Мал. У. Петрука

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ЗАКАНЧЭННЕ (4)

Трэба ведаць, што многія абрадныя дзеянні і звязаны з імі фальклор былі дэтэрмінаваны матэрыяльнымі ўмовамі жыцця ў мінулым. Змена гэтых матэрыяльных умоў або і поўная іх ліквідацыя мелі характар разбурэння глебы, на якой вырастае традыцыйная беларуская народная культура. Многагадовыя назіранні дазваляюць меркаваць, што трываласць старых абрадаў у даследаваным намі рэгіёне залежыць ад таго, якое пакаленне — старое ці маладое — прымае ўдзел у іх культывацыі. Традыцыйныя рытуалы і абрады страцілі даўні характар і значна скараціліся, калі перастала ў іх удзельнічаць старэйшая генерацыя беларусаў. Убыткі ў традыцыйнай абрадава-фальклорнай субстанцыі асабліва моцна кідаюцца ў вочы ў вясельным рытуале. Тыя маладыя, якія асталіся добраахвотна ці з прымусу ў вёсцы, уступаючы ў сямейныя сувязі, насуперак даўняй традыцыі, калі выбар партнёра выршалі бацькі і радня, сёння самастойна выбіраюць сабе мужа ці жонку. Новая практыка вельмі хутка прывяла да ліквідацыі такіх каларыстычных рытуалаў, як: допыты, сваты, розгляды, лады, каравай, у якіх калісьці вядучую ролю адыгрывалі не маладыя, а старыя.

На заканчэнне акту сужонства ў мінулым мелі ўплыў не толькі дзве зацікаўленыя „кантрактам" сям'і, але таксама сваякі, суседзі, а нават уся вясковая грамадскасць. Сёння справа сужонства фіналізуецца галоўным чынам дзвюма зацікаўленымі асобамі, нярэдка з дэманстрацыйным супрацівам у адносінах да волі бацькоў. Са сказанага не вынікае, што сучаснае вяселле ў беларусаў з усходняй Беласточчыны страціла характар масавага відовішча. Да сёння здараюцца вяселлі, у якіх прымае ўдзел дзвесце, пяцьсот, а нават больш тысячы асоб. Такі тып масавасці не спрыяе, аднак, захаванню традыцыйнага характару абраду. У такіх вялікіх грамадах заўсёды знойдзецца значная група асоб, якія пражываюць у гарадах і якраз яны, асабліва ў першы перыяд вясельнай бяседы — пакуль алкаголь не выззаліць у людзей традыцыйнай стыхійнасці і спантаннасці — навязваюць наогул сабраным і польскую мову і чужы беларускай вясковай грамадскасці стыль паводзін, якія ў сваю чаргу паралізуюць або дэфармуюць традыцыйную беларускую абраднасць.

І нягледзячы на гэта, усё ж такі захаваліся ў многіх вёсках такія рэлікты старой вясковай абраднасці, як: перапіванне, вянок, прыданне, перапой, асабліва тады, калі ўступаючыя ў сямейную сувязь маладыя паходзяць з той самай або з суседніх вёсак.

Параўнаўча многа традыцыйных элементаў захавалася ў хрысціннай і хаўтурнай абраднасці. Чаму? Таму, што як у адным, так і ў другім абрадзе моладзь прымае намнога меншы ўдзел, чым у абрадзе вясельным.

Вельмі цяжка сёння вызначыць часовую мяжу, ад якой пачынаецца хуткае адміранне тых ці іншых рытуалаў і абрадаў у хрысцінных, вясельных і хаўтурных абрадах. Думаецца мне, што зменлівасць у гэтых абрадах выступала на працягу ўсёй гісторыі чалавецтва. Абапіраючыся на сведчанні найстарэйшых жыхароў, можам сказаць, што ліквідацыя складовых частак абрадаў адбывалася ў канцы XIX і пачатку XX стагоддзя. Аднак асабліва шпаркае нарастанне гэтай тэндэнцыі выступіла на працягу апошніх дзесяцігоддзяў, калі моладзь пачала масава эміграваць з вёскі ў горад. Аграмадная большасць беларусаў, якія перабраліся ў гарады, не стараецца перадаць беларускай мовы сваім дзецям. Вышэй сказанае ўсё шырэй датычыць і той катэгорыі беларусаў, якія асталіся ў вёсках. На жаль, і яны нярэдка вучаць сваіх дзяцей гаварыць выключна па-польску. Зразумела, што так выхаванае маладое пакаленне не станецца пераймальнікам, а тым болей носьбітам традыцыйнага абрадава-фальклорнага комплексу, які не можа існаваць без беларускай мовы. І таму такім важным з'яўляецца ратаванне аднаго з найбольшых скарбаў беларускай нацыі — яго фальклору.

А. Баршчэўскі



Дарагое Сэрцайка, у нашай хаце здарылася бяда. Можа камусь гэта здаецца нават смешным, але мае бацькі не знаюць сёння спакою. А ўсё з-за маёй малодшай сястры, праўда, ужо не маладзенькай, бо 29-гадовай. Справа ў тым, што яна, будучы студэнткай, звязалася са старэйшым прафесарам, у якога ўжо дарослыя дзеці і не адзін унук. Праўда, гэты чалавек — удавец, ну, і нібы яму ўсё можна. Зразумела, што можна і маёй сястры, ды толькі навошта, калі ён удвая старэйшы за яе?.. Яна з ім жыве ўжо пяць гадоў. Жыве як жонка, хаця шлюбу яны не бралі. Ён ёй купіў прыгожае футра і многія іншыя рэчы, а ў апошні час купіў нават самаход. Ядзі ўсё гэта вельмі імпануе і яна нават не думае пра сваю будучыню. Сёння добра і... добра. А што будзе заўтра — навошта думаць?!

Але мае бацькі ўсё непакояцца. Якое ж будзе яе жыццё? Усё ж гэта старэйшы чалавек. І, хочаш — не хочаш, паміраць хутка трэба, а яна — дзяўчына ў сіле веку, толькі дзяцей радзіць ды выхоўваць — і марнуе сваю маладосць для такога старога? Мама гаворыць, што нічога добрага з гэтага не выйдзе. Дзяцей яе каханы, відаць, мець не хоча, бо каб хацеў, то ўжо б маглі іх мець, але навошта яму? У яго ж ужо ёсць дзеці і ўнукі, а цяпер вось знайшоў сабе маладую сакатушку, якая ўліла ў яго новае жыццё. Але што чакае яе? Усе сястрыны сяброўкі павыходзілі замуж, маюць дзетак, некаторыя з іх ужо ходзяць нават у школу, а яна жыве, як звычайная пустышка.

Ды, Сэрцайка, скажы па шчырасці, ты верыш у такое каханне? Няўжо можна кахаць чалавека, які адной нагой стаіць у гробе? Прабач, але мне ўсё гэта дык надта смешна. Цікава, што ты думаеш наконт гэтага. Мо Ядзька калі ў „Ніву" загляне?

Марыля

Марыля! А чаму ты лічыш, што адна нага гэтага чалавека ўжо ў гробе? Можа, ён яшчэ цалкам „на ходзе"... Можаш быць упэўнена, што і такое каханне здараецца. Не без значэння тут, вядома, і гэтыя футры, і самаходы, ды і розныя іншыя рэчы таксама. Можа, дзяўчыне ад радасці перавярнулася ў галаве, можа, перастала ўмець думаць. Жыве сённяшняй хвілінай, не думаючы пра будучыню. Некаторыя патрапяць так пражыць усё жыццё, забываючыся аб тым, што найважнейшая роля чалавека на Зямлі — гэта пакінуць падобнага сабе. Пакуль што тваёй сястры добра быць лялькай, якой забаўляюцца, якой усё купляюць і дагаджаюць, напэўна. Але што будзе, калі той дзядзька, напрыклад, зляжа ў пасцель?.. Не вельмі ясна, ці падрыхтаваная твая сястра да такой магчымасці. Мо тады адумаецца і адыдзе. Аднак, можа быць становіча занадта позна. Бо тады ўжо не пара будзе ні дзяцей радзіць, ні новую сям'ю закладаць.

А можа быць і яшчэ інакш. Можа быць так, што яе прафесар — чалавек жыццяздольны і, пазабаўляўшыся тваёй сястрычкай, знойдзе яшчэ яе намесніцу (шлюбу ж не бралі), і тады Ядзі давядзецца з жалем пакінуць цёплае, але невядома ці шчырае гняздзечка.

Сэрцайка

ЦІКАВІНКА

Чаму жывёлы доўга залізваюць раны

Жывёлы нездарма доўга залізваюць свае раны: акрамя ферментаў, якія забіваюць мікраарганізмы, у сліне выяўлен асобы бялок, які стымулюе размнажэнне клетак скуры і ўтварэнне крываносных капіляраў



ПІРОГ З ЯБЛЫКАМІ

Каб атрымаўся 1 кг пірага, трэба ўзяць 3-5 шклянак мукі, 400 г яблыкаў, паўшклянкі цукру, 1 сталовую лыжку масла ці маргарыну, 2 яйкі, 16 г драждэй, 1 шклянку вады, соль.

Расчыніць цеста. Ваду падагрэць да тэмпературы 30°-36°Ц, пасля чаго распусціць у ёй дрожджы і ўсыпаць палавіну мукі. Падрыхтаваны росчын паставіць у цёплым месцы на гадзіну. Калі цеста павялічыць свой аб'ём у паўтара-два разы і пачне крыху ападаць, дадаць соль, цукар, масла ці маргарын і рэшту мукі. Замясіць цеста, якое павінна быць гладкае і адпадаць ад рук. Замясіўшы цеста, паставіць яго на паўтары-дзве гадзіны ў цёплае месца. І зноў трэба сачыць, калі цеста пачне ападаць. Тады гатовае цеста выкладзіць на стол, пасыпаны мукою.

Яблыкі (у той час, калі цеста расце) памыць, абабраць і выняць з іх сярэдзіны. Парэзаць на кавалкі, дадаць крыху вады і цукру і варыць у каструльцы, памешваючы, пакуль яны не загусцеюць.

Цеста раскатваем на стале на таўшчыню 1 см. Кладзем яго на змазаную тлушчам бляшку, паднімаючы крыху вышэй па краях (на вышыню 2 сантыметры). На цеста кладзем пласт разваранных яблыкаў. З цеста, якое засталося, робім вузкія палосачкі, а з іх — клетку на яблыках. Палоскі цеста змазваем яйкам. Пірог пакідаем мінут на 10, каб яшчэ крыху падрос, а тады змазаць яго цэлы яйкам і спячы ў духоўцы.

Гаспадыня



96

Родадэндрон (кветка) — знойдзеная згуба.

Родзічы, сваякі — багацце.

Роды — здзяйсненне зычанняў.

Розгі — турботы, пакуты.

Рой — агонь.

Роля ў тэатры — перамога над ворагам.

Ром — благія вынікі; піць яго — ты бяссільны.

Роспач — неспадзяваная радасць.

Рот вялікі — значэнне, важнасць, пашана; адкрыты — небяспека.

Роў пераскочыць — пазбегчы здрады; упасці ў яго — перашкоды.

Ртуць — нясталасць, непаслядоўнасць.

Рубец, шрам у каго-небудзь — ганаровы ўчынак; у сябе — пашана, гонар; зажываючы — няўдзячнасць; крывавячы — самаахвярнасць.

Рубін (каштоўны камень) — шчасце для акружаючых.

Ружа — слава, радасць і шчасце ў каханні; рваць — хуткае вяселле; атрымаць — вернае каханне; з калючкамі — перашкоды; вянучая — прыкрасці; нюхаць — страчаная нагода, аказія; куст ружаў — шчаслівая сям'я; покаўкі, бутоны — шчасце ў жыцці.

Ружанец — добрая надзея; маліцца з ім — смяротны выпадак у сям'і.

Руіны — смутак; наведваць — высокая пасада, пашана.

Рука — патрабуеш чужой дапамогі; страціць — смерць па-суседску; спухшая — невыносны стан; брудная або параненая — пагарда, упадак інтарэсаў; цалаваць у руку — неспадзяваная дапамога; левая — здрада; правая — прыяцель; падаваць — новае знаёмства; мыць — даб'ешся пашаны і прызнання.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

70 ГОД

6 лістапада (24 кастрычніка па старому стылю) у Петраградзе (цяпер Ленінград) пачалося ўзброенае паўстанне. У Смольны прыехаў Ленін.

Да раніцы 7 лістапада (25 кастр.) чырвонагвардзейцы, салдаты і матросы (крэйсер „Аўрора") занялі вакзалы, электрастанцыю, банк, пошту, тэлеграф, тэлефон, галоўныя установы.

У 10 гадзін раніцы 7 лістапада Ваенна-рэвалюцыйны камітэт, які кіраваў узброеным паўстаннем, звярнуўся з адозвай „Да грамадзян Расіі". У ёй паведамлялася пра звяржэнне Часовага ўраду і перамогу рэвалюцыі.

Вечарам 7 лістапада пачаў работу II Усерасійскі з'езд Саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў, які абвясціў аб пераходзе ўлады ў рукі Саветаў.

У ноч на 8 лістапада (26 кастр.) быў штурмам узяты Зімовы палац і арыштаваны Часовы ўрад.

8 лістапада па дакладзе Леніна З'езд Саветаў прыняў „Дэкрэт аб міры", „Дэкрэт аб зямлі", выбраў рабоча-сялянскі ўрад — Савет народных камісараў, на чале якога стаў У. І. Ленін.

У Мінску, пасля атрымання паведамлення Петраградскага Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта, 7 лістапада Мінскі выканаўчы камітэт выдаў адозву ад сабе: „Да насельніцтва. г. Мінска і ваколіц" — аб пераходзе ўлады ў рукі Саветаў. Адразу быў сфарміраваны з выпушчаных з турмы палітычных вязняў і чыгуначнікаў Першы рэвалюцыйны полк імя Мінскага савета. Так пачаліся заваёвы Рэвалюцыі.

Васіль Вітка

БУДУЧЫНЯ

Яе мы светлай казкай клічам,
Дзівоснай марай,
А яна
Глядзіць у вочы нам сама —
Жывая,
У жывым абліччы.

Вядома,
Што лягчэй надзець
Ёй на чало вянок лаўровы.
— А чым
Адзначыў ты сягоння дзень? —
Пытаецца пагляд яе суровы.

— Не трэба мне
Ні лаўраў,
Ні вянкоў,
Я не падатная на ласку,
Я справы прызнаю бальшавікоў,
Заўсёды верных абавязку.

Не казка я.
Савецкі чалавек
Ідзе да шчасця
Ўпартаю дарогай.
Такім ён быў
І будзе
З веку ў век —
З ім будучыня,
З ім і перамога.



Уладзімір Караткевіч

НЯМОГЛЫ БАЦЬКА

(Казка)

Быў калісьці — так даўно, што Месяц толькі-толькі яшчэ з'явіўся на нашым Небе, — у людзей на Зямлі такі паганы звычай: не карміць старых бацькоў.

Дзікія былі людзі. Дзікія-найдзікія. Аж цяпер сорамна ўспамінаць пра іх, такія дзікія. Як убачаць, што маці або бацька больш ахвотна на сонейку грэецца, чым косіць ці жне, дык адразу завозяць іх на калёсах або на санях у глухі лес, пакідаюць трохі ежы і едуць дахаты. А калі тыя хлеб з'ядуць, то памруць з голаду, або застынуць, або дзікая звярына іх разарве.

Такі быў Закон. І хто Закона трымаўся, таго хвалілі. А хто не трымаўся, таго маглі выгнаць у дзікую пушчу.

Ты пачакай іх да канца вінаваціць. Страшэнна цяжка, у холадзе і голадзе, жылі тыя дзікія людзі. Частыя былі неўраджаі, таму запасаў аніякіх не было і быць не магло. А ўродзіць некалькі гадоў запар — з'явяцца ворагі. І ўжо або аддай ім, або ляж у сечы. Таму кожныя рукі лічыліся: ці могуць яны яшчэ трымаць касу або меч? А калі ўжо не могуць, калі толькі кавалак да рота нясуць — нашто яны?

Адвозіў чалавек у лес старога бацьку і ведаў: ягоныя дзеці тое самае з ім зробяць. Як ты віншуеш, так і табе дзякуюць. Бо жылі тэтыя людзі па адзіным законе — законе карысці.

Дык вось, жыў сярод тых людзей у адной лясной вёсцы малады чалавек. А імя яму было Пятро.

— Глядзі, — аднойчы сказаў Пятру сусед Гнат, — бацька твой ужо вось-вось пачне каротказ касою ў місцы касіць. Рыхтуйся.

— Да чаго? — нібы не зразумеў Пятро.

— Ваўкоў галадаваць.

А Гнат быў адзіны такі на вёску. І было ў таго Гната ўсяго багата (таксама бедна, але болей, чым у суседзяў, і таму, як воўк за падлу, болей іншых, трымаўся ён за Закон), і быў той Гнат сама большы гад. І голас меў у грамадзе.

Зірнуў Пятро на бацьку — сапраўды, у таго рукі-ногі саслабелі, за сахой не пройдуць, лука не нацягнуць. Зусім нямоглы чалавек.

І стала тут Пятру неяк непамысна. Ну нібы выпадкова муху праглынуў. Не ведае, што з ім такое. Проста кепска. А бацька глядзіць на яго і нічога не кажа.

Пятро забыўся на тую размову з суседам, ды надышла восень, і паклікалі яго пад вясковы супольны дуб. Прыйшоў ён, а там ужо грамада шуміць, віруе. І больш за ўсіх каламуціць ваду ў тым віры Гнат. Крычыць, рукамі махае, як малы.

— Чаго марудзіш, Пятро?! — гаркае, аж у вачах туман. — Гані ў лес ваўчыны недаедак.

— Ты чаго гудзіш, як свіння? — раз'ятрыўся на яго Пятро. — Чаго так пільна хочаш? Крыві чужой?

— Згніў твой стары грыб. А калі згніў, трэба яго рваць з коранем. А то ад яго і на здаровыя зараза пойдзе.

Грамада сумуе, але хто галасней крычыць, таго і слухаюць.

— Ты, гэта, Пятро... таго... — сказаў урэшце другі сусед, Максім. — Ты значыцца... гэна.

Нічога не зробіш. Пайшоў Пятро дахаты. Бацька пагладзеў на яго ўважліва і зняў з калка торбу.

— Кладзі лусту хлеба. Ды меней, меней...

— Дык нашто тады ўвогуле?

— Падумаю яшчэ нейкую ноч. Але ж з пустым жыватом думаць сумна... Сала не кладзі. У хаце прыдасца. Маламу... Так. Пятро, так. Закон такі. Ідзі запрагай каня.

Выйшаў бацька з хаты. Цяжкавата яму лезці на калёсы.

— Ты чаго так многа саломы паклаў? Ды мяккай, аўсянай?

— Дык назад жа прывязу.

Едуць вёскаю ў лес. Рэдкія сустрэчныя вочы хаваюць. А некаторыя і падбадзёрваюць старога:

— Нічога, хутка і мы за табою.

І толькі Гнат ля весніц на ўвесь свет гарладзёрыць:

— Правільна, Пятро! Няма чаго ў рот валачы, калі барану валачыць не можаш.

Пятро паехаў моўчкі.

(Працяг на стар. 10)

Вучнёўская творчасць

Мы вучымся ў трэцім класе Пачатковай школы ў Барысаўцы. На апошнім уроку наш настаўнік беларускай мовы Андрэй Ялоза чытаў беларускую казку „Залатая яблынька". Па Тваёй просьбе, „Зорка", высылаюць свае ілюстрацыі да гэтай казкі вучні: Дарота Попка, Ася Давідзюк, Эля Каролька, Анэта Буйноўская.

Ад „Зоркі":

І чатыры прыгожыя каляровыя малюнкі працавітых дзяўчатак з Барысаўскай школы ляжаць перад „Зоркай". Усе цікавыя! Сардэчнае вам дзякуй, мілыя!

Змяшчаем два малюнкі. Два іншыя — на „Зорчынай" выстаўцы ў рэдакцыі. Заходзьце, усе чытачы „Зоркі", глядзець пастаянную нашу і сваю выстаўку!



Гусар просіць у Галі яблычка. Мал. Анэты Буйноўскай.

БЕЛАРУСКІЯ МУЗЫЧНЫЯ ІНСТРУМЕНТЫ



Інструмент шырокавядомы, распаўсюджаны на Беларусі з канца XIX ст. Сустракаюцца самаробныя і фабрычныя гармонікі ва ўсіх кутках Беларусі. Інструмент прыйшоўся даспадобы беларускім музыкам.

НЯМОГЛЫ БАЦЬКА

(Працяг са стар. 9)

Прыняў іх разам з калёсамі мокры і чорны лістападаўскі лес. Часцей і часцей пачалі трапляцца між дрэў алeневыя, а можа, і чалавечыя косці.

Прыехалі. Зрабіў Пятро з яловага лапніку будан, паклаў у салому торбу. Нацягаў сушняку, насек яго дробна. Развёў цяпельца. Дастаў з торбы хлеб, сала, біклажку з віном.

— Гэта нашто? — спытаў бацька. — Бяры ўсё. І салому бяры.

— Татка, — глуха сказаў Пятро, — няўжо ты думаеш, што я цябе тут пакіну?

— І пакінеш. Бо Закон. Заб'юць цябе, — сказаў бацька.

— Не бойся за мяне, — адказаў Пятро і паехаў. Заміргаў у гушчары за спіною агеньчык. Знік.

Ноч у лесе, сутонне ў вёсцы. Гнат ля хаты зіркае на воз.

— Салому ўсё ж пакінуў?

— А што? Чысцей будзе!

Усю ноч праваpочаўся ў хаце Пятро. А наступнай ноччу, пакінуўшы ў стайні каня, пайшоў крадком у пушчу. Доўга блукаў. Няма агню і няма. Усё, значыцца, ясна. Замарыў бацька агонь, каб лішне не мардавапца. Не паверыў. Ды й праўда, не было такога яшчэ на свеце.

...Аж раптам... „Ёсць ён! Ёсць агонь! Ёсць!"

Бяжыць ён на агонь. Галіны яму вочы высцёбваюць. А агонь зусім згасае. І нібы згасае ля яго скручаная постаць.

— Татка! Татка! — крычыць ён і спыняецца. То бацька абдымае, то косці аленевыя збірае і кідае ў будан. — Памерці хацеў. Не паверыў.

Ускінуў бацьку — лёгкага — на гepшкі і нясе. А агонь за імі згасае-згасае. Згас. І чуе Пятро — мокрая ў яго патыліца.

— Ты што, плачаш?

— Плачу. За цябе. Цяпер можна расказваць. Ведаеш, чаму такіх дужа старых на вёсцы — адзін я?

— Ведаю. Бітва была дзесяць гадоў назад.

— Так. Напалі. І мы ўсе, хто на парозе, — перад дарогаю ў лес — выpашылі патаемна: лепей ужо там легчы, чым ад сваіх... Усе палеглі, адзін я застаўся.

Прынёс Пятро бацьку ў хату, адгарадзіў частку каморы і зрабіў там пралазы на гару ды ў падпамосце. Адтуль — на панадворак. І там бацька стаў жыць. Глухой ноччу — у хаце, удзень — у падпамосці і на гары. А ноччу цёмнай і па двары патупае. Як ваўкі жылі, ад усіх хаваючыся. Але жылі.

У той год пала на людзей нібыта нейкая кара. Ураджай быў — на кацiную долю, ледзь зіму пераэкыць.

„Нічога, — думалі людзі, — неяк дажывём да шчаўя. Абсеяцца — ёсць жыта ў ссыпных ямах. А там яно, можа, і ўродзіць".

Аж не. Напалі якраз перад вясной суседзі (у іх яшчэ горш было), пачалі людзі з імі біцца. Гарэлі свірны, усё насенне ў ямах папяклося — ні гаспадарам, ні суседзям, якіх адбілі. Людзі спачатку раўлі пад сукольным дубам, а пасля і рукі апусцілі: жывымі ў зямлю трэба класціся.

Прыйшоў Пятро дахаты ды й кажа бацьку: так вось і так, усе паміраць будзем.

— Кара. Закон пераступіў, — кажа бацька. — Не шкадуеш?

— Не. Зіму разам. І цяпер — усе разам. Такі Закон — мой.

— Нашто ўсе разам? Хадзі, нешта скажу.

...І вось з'явіўся Пятро зноў пад дуб, дзе прыбітая змаўчала ўся грамада.

— Усё, — толькі й сказаў сусед Максім, — цяпер дзяцей заб'ю, а пасля і сам. Ані зерня пасеяць... Ну, Пятро?

Заканчэнне ў наст. нумары

ПАЗНАЁМІМСЯ

— ✲ —

БССР, 222395, Мінская вобл., Мядзельскі р-н, к.п. Нарач, вул. Набярэжная, д. 3, Аксана Раліч, 5 клас.

— ✲ —

БССР, Мінская вобл., г. Мядзель, вул. 1 Мая, д. 57, кв. 36, Алена Радзьён.

— ✲ —

БССР, Мінская вобл., Мядзельскі р-н, к.п. Нарач, вул. Турысцкая 1, Таня Мураўская, 8 клас.

— ✲ —

БССР, 210009, г. Віцебск, вул. Міра, д. 26, кв. 57, Іна Пракоп, 8 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 7, кв. 34. Юля Кучук, 4 клас.

— ✲ —

БССР, 220092, г. Мінск-92, вул. В. Д.-Марцінкевіча, 6, кв. 177. Іра Мазоль, 7 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 7, к. 2, кв. 64. Вераніка Ядлоўская, 3 клас.

ВЯСЁЛЫ КУТОЧАК

* ✲ *

— Пеця, хто табе ў апошні час памагаў рабіць дамашнія ўрокі? Ты лепш пачаў вучыцца! — хваліць настаўніца.

— Ніхто не памагаў. Толькі часу ў мяне цяпер больш.

— Чаму больш? — здзіўляецца настаўніца.

— Бо ў нас тэлевізар папсаваўся.

* ✲ *

— А дзе твой брат, Міша?

— Ён яшчэ са школы не вярнуўся. Грае на кларнеце. Мы з ім у дуэце граем. Але я раней скончыў.

* ✲ *

— Ты чаго ўжо сёмы раз зубы чысціш? — пытаецца бацька.

— Каб цэлы тыдзень мець гэтую работу зробленую, — адказвае сын.

* ✲ *

— Дзіўная рэч, Пеця, я не магу знайсці сваю машыну, не помню, дзе я яе пакінуў.

— Дык едзьце, дзядзька, аўтобусам.

— Не магу, ён не ходзіць у мой гараж.

ВУЧНЁЎСКАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Галя збірае яблыкі для Гусара. Мал. Асі Давідзюк.



НАШЫ ПЕСНІ

Муз. Ю. Савіна
Сл. А. Вольскага

КАЛЫХАНКА



Змрок ляжыць навокал,
Як гушчар лясны.
Да сцямнелых вокнаў
Падыходзяць сны.

Спаць усім належыць
Па зыходзе дня.
Недзе ў Белавежы — 2 разы
Дрэмле зубраня.

Між ялін кашлатых
У сваім дупле
Спяць ваверчаняты
Ў цішы і ў цяпле.

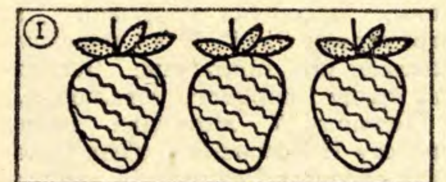
І крыклівай сойцы,
Што ў гняздзечку спіць,
Аж да ўсходу сонца — 2 разы
Дзетак не будзіць.

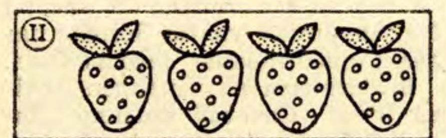
За акном мільгае
Зорак карусель.
Глянь, табе міргае
Зорны карабель.

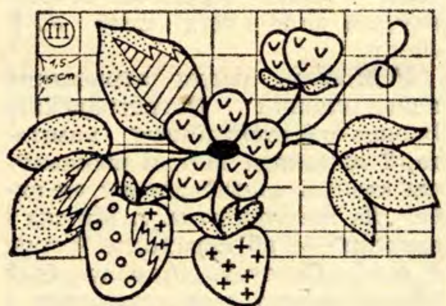
Спіць у лузе краскі, —
Ты чаму не спіш?
Можа, сёння ў казку — 2 разы
Ў сне ты паляціш...

ВЫШЫВАЕМ

Толькі для дзяўчат

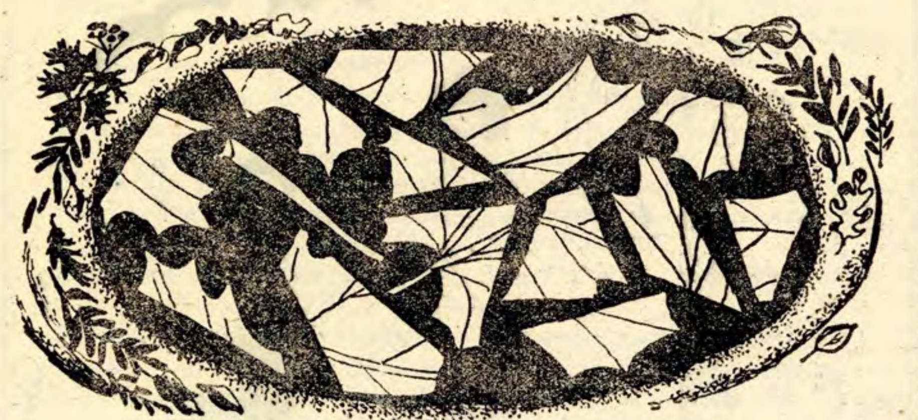






белы
чырвоны
ружовы
цёмначырвоны
ясназялёны
цёмназялёны
жоўты

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А



Вецер сарваў лісце з дрэў, закружыў ім і парваў. Які гэта ліст? Выражце кавалачкі і склейце. Размалюйце адпаведным колерам.

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 30 X — 9.00 Wokół nas, kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Wakacje w Amsterdamie" — pol. film fab. 11.50 Domator. 12.00 Geogr. kl. VII. 12.50 Wiedza o społeczeństwie kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Fiz. 14.00 TTR — s. I Mech. rol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla młodych widzów: Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Rzemieślnicy. 17.50 Skarbiec. 18.30 Małe kino: „Wieś królewskich rybaków". 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Wakacje w Amsterdamie" — pol. film fab. 21.30 Złota Tarka — 87. 21.50 „Maria Dąbrowska — Spotkanie pierwsze 1914—1925". 22.40 DT.

Sobota 31 X — 7.25 TTR — s. III Fiz. 7.55 TTR — s. III Biol. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „W 80 dni dookoła świata z Willym Fogiem". 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 Nie jestem sam pod niebem pustyni — wojsk. pr. dok. 12.10 Bariery. 12.40 Morze wokół nas. 13.10 Z Polski rodem. 13.35 Radar 13.50 Antologia dramatu powszechnego: W. Saroyan — „Jest tam kto". 14.45 Tel. Lista Przebojów Muzyki Poważnej. 15.10 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Borobudur" — film dok. pr. tv UNESCO. 15.55 „Włodzimierz Lenin — szkice do portretu (4) „Komuna Akademii Sztuk Pięknych". 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Maria Dąbrowska — Spotkanie drugie 1925—1939". 18.25 Tel. film dok. „Opowieści Puszczy Augustowskiej — jesień". 18.50 Dobranoc 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Piosenki na dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Garderobiany" — film prod. USA. 21.55 Czas — mag. publ. 22.25 Siedem dni na świecie. 23.05 DT. 23.15 „Porachunki" — film gangsterski prod. franc.

Niedziela 1 XI — 7.20 Pr. dnia. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film prod. radz. „Diabeł morski" (2). 10.30 DT. 10.35 Tel. film dok. — „Światłość i ciemność". 10.55 „Sen o spokoju". 11.05 „Serce smoka" (10) „Tradycja i nowoczesność" — film dok. ang. 11.55 Siedem Anten. 12.40 „Biała broń" (1) „Iste est Glaudius" wiek IX—XIII. 13.10 Teatr dla dzieci: J. Kinoshita — „Wieczorny żuraw". 14.00 Pamięć ludzka nietrwała. 14.10 Kraj za miastem. 14.35 „W rytmie disco" (14) — serial brazyl. 16.05 Pod rozwartą księgą gwiazd. 16.20 „Maria Dąbrowska — Spotkanie trzecie 1939—1945". 17.15 Teleexpress. 17.30 Pamięci Krystyny Jamroz — film dok. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Miasteczko jak Alice Springs — film austral. 20.55 Program muz.-poetycki. 21.30 Pegaz. 22.00 Sportowa niedziela. 23.05 DT.

Poniedziałek 2 XI — 13.10 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 14.30 Tel. kurs rolniczy — Inauguracja. 15.20 Powtórka przed maturą: Elementy informatyki (3). 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla dzieci: Zwierzyniec. 16.50 „Zwierzaki, zwierzaki" — serial prod. USA. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Dni Szechenyego" (2) — serial węg. 18.20 Rzemieślnicy. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr Tel.: Zofia Nałkowska — „Dom Kobiet". 21.35 Okrągły stół — pr. publ. ekonom. 22.05 Tel. film dok. — „Wyznanie". 22.40 DT. 23.00 J. niem. (5).

Wtorek 3 XI — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Karetka pogotowia" (5) — serial czeski. 11.20 Domator. 11.30 „Jak Feniks z popiołu" (3) — serial dok. pr. radz. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. III. Mat. 14.00 TTR — s. III J. pol. 14.30 Tel. Kurs rolniczy. 15.20 Powtórka przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być? — Decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Wspólna Polska — wspólne sprawy. 18.00 Jeremi Przybora — „Znów wiosna". 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 Spory — pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Karetka pogotowia (5). 21.00 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.15 „Być w Porażu". 21.55 Tel. Inf. Wyd. 22.15 Jazz Jambore 87. 22.40 DT. 23.00 J. ang. (5).

Środa 4 XI — 8.10 Religioznawstwo kl. I—IV lic. 9.00 Mat. kl I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Poczekaj błyśnie" — film TP. 11.25 Domator. 12.00 Biol. z higieną, kl. VII. 12.50 Muz. powstaje, kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 14.30 Tel. kurs roln. 14.50 Powt. przed maturą: Hist. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex i Super Lotka. 16.25 Tik-Tak. 16.55 Studio Sport. Ok. 17.45 Teleexpress. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Poczekaj błyśnie" — film TP. 21.05 Poczta Obywatelska. 21.40 Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra 87 — Gwiazdy radz. estrady. 22.40 DT. 23.00 J ros. (5).

Czwartek 5 XI — 8.10 Biol. kl. VI. 9.00 Geogr. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Antykwariusz Lovejoy" (2) — serial ang. 11.15 Domator. 12.00 J. pol. kl. V. 12.50 J. pol. kl I lic. 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. III Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 15.20 Powt. przed maturą: J. ang. (10). 16.00 Informatyka dla roln. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Patrol. 17.55 Telespotkania — Na scenach Moskwy. 18.20 Pejzaż z wiatrakami. 18.50 Dobranoc. 19.00 Kontakty. 19.30 Dziennik. 20.00 „Antykwariusz Lovejoy" (2). 20.55 Teraz — tyg. gosp. 21.25 Recital W. Leontiewa. 22.00 Tel. film dok. „Manggha — polski Japończyk". 22.40 DT. 23.00 J franc.

КІНО

Bielsk Podl. Mój przyjaciel Łapszyn — radz. 2—4. Niepokonany — radz. 5—7. Snajperki — radz. 8.
Czeremcha Żółta róża — rum. 4. Życzliwi sąsiedzi — chińsk. 7—8.
Czyże Marzenie o nieobecnym — NRD, Horoskop szczęścia — czes. 4—8.
Hajnówka Orły Temidy — USA 2. A statek płynie — wł. 3—4. Macaroni — wł. 5—6. Świadek mimo woli — USA 7—8.
Michałowo Na tropie Sokoła — NRD 3—4. Sceny dziecięce z życia prowincji — pol. 5—6. Pięści w ciemności — czes. 7—8.
Mielnik Miłość, szmaragd i krokodyl — USA 4—5. Niespodziewany strzał — radz. 7—8
Milejczyce Mniejszy szuka dużego — pol. Uciekaj i daj się złapać — węg. 4—8.
Nurzec Konopielka — pol. 5—6. Kelner płacić — czes. 7—8.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**1**	**19**	**Дзень памёршых**	**Іаана, Клеапатры**	**6.30-16.08**	**5.15-15.38**
панядзелак	2	20	Багдана, Бажыдара	Арцёма, Герасіма	6.32-16.06	6.46-15.54
аўторак	3	21	Сыльвіі, Губерта	Іларыёна, Філафея	6.34-16.04	8.21-16.17
серада	4	22	Караля, Альгерда	*Казанскай іконы Б.М.*	6.36-16.03	9.56-16.50
чацвер	5	23	Эльжбеты, Славаміра	Якава, Ігнація	6.38-16.01	11.20-17.42
пятніца	6	24	Фелікса, Леанарда	Афанасія, Арсенія	6.39-15.59	12.24-18.53
субота	7	25	70-я гадавіна Вялікага Кастрычніка		6.41-15.57	13.07-20.18

ГАДАВІНЫ

165 год таму назад

4.11.1812 г. памерла выдатная беларуская і польская актрыса і спявачка Петранела Аляксандра Драздоўская (нар. каля 1767 г.), працавала ў прыдворных тэатрах М. Агінскага ў Слоніме, К. Радзівіла ў Нясвіжы, з 1784 г. у тэатры В. Багуслаўскага ў Гродне, затым у Варшаве, Львове.

120 год таму назад

7.11.1867 г. нар. польская вучоная фізік і хімік Марыя Складоўская-Кюры (пам. 4.7.1937 г.), разам з мужам Пятром Кюры адкрылі і атрымалі паланій і радый. Нобелеўскія прэміі за 1903 і 1911 г.г.

105 год таму назад

3.11.1882 г. нар. класік беларускай літаратуры Якуб Колас (сапраўднае прозвішча — Канстанцін Міцкевіч. пам. 13.8.1956 г.). Першы верш апублікаваў у 1906 г. у першай легальнай беларускай газеце „Наша доля". Першы зборнік яго паэзіі „Песні-жальбы" выйшаў у 1910 г. Найбольш вядомыя творы: паэмы „Новая зямля" (1911-23) і „Сымон-музыка" (1911-25), трылогія „На ростанях" (1923-55), аповесці „Дрыгва" (1934), „На прасторах жыцця" (1926), навела „Нёманаў дар" (1913), апавяданні са зборніка „Казкі жыцця" (1921) і інш.

100 год таму назад

4.11.1887 г. нар. беларускі пісьменнік і дзяржаўны дзеяч Цішка Гартны (сапраўднае прозвішча — Дзмітры Жылуновіч, пам. 11.4.1937 г.), першы старшыня Часовага рэвалюцыйнага рабоча-сялянскага савецкага ўрада Беларусі. Друкавацца пачаў у 1909 г. у газеце „Наша ніва", першы зборнік вершаў „Песні" (1913), найбольш вядомыя творы: аповесці „На новым месцы" (1930), „Зялёны шум" (1931), раман „Сокі цаліны" (1930), апавяданні, вершы, сцэнічныя творы.

75 год таму назад

3.11.1912 г. нар. беларускі пісьменнік і дзеяч беларускага друку Вячаслаў Палескі (сапраўднае прозвішча — Станкевіч. пам. 18.6.1971 г.), друкаваўся з 1930 г. аўтар п'ес: „Песня нашых сэрцаў" (1949), „Калі цвітуць сады" (1950), „Гарачыя пірагі" (1958) і інш.

50 год таму назад

1.11.1937 г. нар. беларускі паэт Уладзімір Верамейчык. Друкуецца з 1955 г., першы зборнік вершаў „Прыпяць" (1973), паэмы „Родны дом" (1961), „Выклікаю вясну Перамогі" (1975) і інш.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Вера Валкавыцкая размаўляе з беларускім мастаком Уладзімірам Савічам ● Віктар Рудчык развітваецца з Беларуссю ● Інтэрв'ю з дырыжорам маскоўскага „Віваta" ● Пра маладую беларускую хэві-групу „Магістрат" ● Міра Лукша піша з Малдавіі ● Чаму Ягайла ахрысціў Літву ● Адгалоскі ● Беларусікі ● Сябрына ● Што можна зрабіць з яек ● Соннік ● Паспельны крах Лілі ● „Зорка" ● Што-дзе-калі ● Суседскі гумар

(Працяг са стар. 6)

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

okolice, głównie jej walory przyrodnicze na różnorodnych sympozjach i konferencjach, zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Niezależnie od powyższego większa i bardziej różnorodna aktywność niektórych placówek jest jak najbardziej wskazana i pożądana celem uzupełnienia i wsparcia działalności kulturalnej miejscowych placówek upowszechniania kultury. Zwiększona aktywność kulturotwórcza jednostek naukowych przyczyni się zapewne do wzmożonej pozytywnej aktywności obywateli jak również do lepszej integracji środowiska naszej gminy. Szerszą płaszczyznę w tym względzie stanowiłoby np. reaktywowanie (w przeszłości prężnego) Towarzystwa Przyjaciół Białowieży. Mieszkańcy liczą na wysokie zaangażowanie.

Naczelnik Gminy Białowieża
mgr **Eugeniusz Pawluczuk**

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

896. Лявон Іванюк (Ягаднікі) — 1000 зл.
897. Кааператыў вясковага транспарту ў Беластоку — 10000 зл.
898. Уладзімір Баўтрамюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
899. Кааператыўны банк у Сямятычах — 5000 зл.
900. Сельскагаспадарчы кааператыў у Крывятычах — 5000 зл.
901. Віктар Бура (Гайнаўка) — 1200 зл.
902. Кацярына і Васіль Дудэнкі (Скраблякі) — 2000 зл.
903. Т. Тралея (Беласток) — 2000 зл.
904. Вера Баравік (Гайнаўка) — 200 зл.
905. Леанід Жукоўскі (Гайнаўка) — 200 зл.
906. Васіль Зенюк (Гайнаўка) — 200 зл.
907. Пётр Кульгаўчык (Гайнаўка) — 200 зл.
908. Таіса Антанюк (Гайнаўка) — 200 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł, półr. 312 zł, rocznie 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
— do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny.
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 1608/87 r. Nakład 5.000 egz. W-3.

Байка

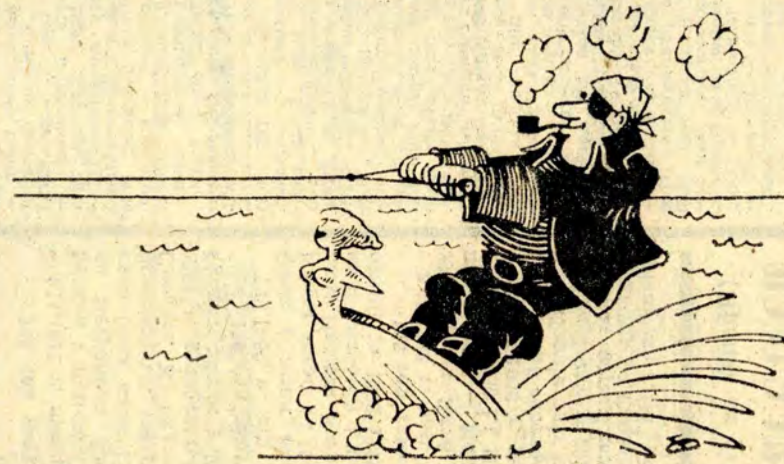
МАТЫЛЬ І ЧАРВЯК

У садзе летнім вечарком
Матыль сустрэўся з Чарвяком
(Ці можа матыліха)
І наракаць пачаў на лёс:
— Ну што за ліха!
Куды ні сунеш нос,
Усюды хларафос,
Запырсканы і сад і агарод.
І між людзей ідзе гаворка,
Што хутка згіне пладажорка,
Звядзецца наш старынны род.
Мне гэта слухаць горка.
Ты можа вылезеш, паглядзіш
І што-нішто парадзіш.
— Пакінь, сваяк!
Я гэтым не ўстрывожаны ніяк, —
Сказаў тут Матылю Чарвяк,
Што ў яблыку сядзеў, —
Гаворак тых аб нейкай там бядзе
Я слухаць не хачу.
Сяджу, маўчу
І мякаць сакавітую тачу,
Знаходжуся ў надзейным стане,
Ніякі хларафос мяне тут не дастане.
Якой ты ад мяне жадаеш дапамогі?
Калі я ем,
Дык глух і нем,
І што мне да тваіх праблем! —
Без клопату і без трывогі
Далей грызе ён яблык свой,
Хоць смерць ужо над галавой.

Кандрат Крапіва



НІЎКА







У СУДЗЕ

Ісцец: — Ён назваў мяне аслом, высокі суд!

Суддзя: — Мабыць, ён гэта зрабіў у парыве гневу?

Ісцец: — О не! Ён спачатку доўга і ўважліва на мяне глядзеў!

НАШЫ ДЗЕЦІ

— У мяне мамін нос, а вочы таты, — гаворыць адзін хлопчык

— А ў мяне лоб як у дзядулі, а вушамі я ў дзядзьку, — гаворыць другі.

— А я нашу нагавіцы майго старшага брата, — заўважае трэці.

НУ І НУ!

Пані Задрыпкоўская, абшукаўшы шафу, звяртаецца да мужа:
— Ты не бачыў маю ўчарашнюю сукенку?
— Не.
— А што ты хаваеш у кулаку?



Усё жыццё глядзеў ва ўсе вочы, але нічога істотнага так і не ўбачыў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Звоніць тэлефон. Трубку падымае бацька трох дачок. Не паспеў ён разявіць рот, як голас у трубцы пяшчотна спытаў:
— Гэта ты, мая жабка?
— Не, — адказаў, бацька, — гэта гаворыць уладальнік сажалкі.

*

Фермер пытае ў практыканта:
— Ты пазначыў усю жыўнасць?
— Так.
— Цяжка было?
— З каровамі і конямі не, але з пчоламі я намучыўся.

*

Два каўбоі размаўляюць у бары:
— А ты іграеш на якіх-небудзь музыкальных інструментах?
— Вядома. І на піяніна, і на акардэоне, і на аргане, нават пералічыць цяжка.
— І на скрыпцы? — недаверліва пытае першы.
— Спрабаваў, нічога не атрымліваецца. Маленькая вельмі, і карты з яе ўвесь час падаюць.

МЫ З ЗАДРЫПАНКІ

У бальніцу прывозяць моцна пабітага задрыпанца. Лекар з разуменнем ківае галавою і пытае:
— Самаход?
— Так, — пацвярджае задрыпанец.
— Залішне хутка ехалі?
— Не, занадта паволі ішоў.

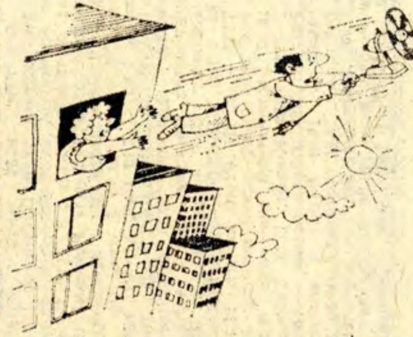
ДОКАЗ

— Здаецца, Аглаблёвіч памёр.
— Адкуль гэта ты? Чытаў некралог?
— Не, але так нейк добра ўсе аб ім гавораць.

З „Весніка Задрыпоніі"

ПАКУЛЬ БЕЗ СКАРАЧЭННЯ ШТАТАЎ...

На новыя ўмовы сумеснага жыцця перавяла Адрыяна Вавёрку яго жонка. Цяпер, пасля вылячэння з мужа штомесячнага падаходнага падатку ў памеры акладу і прэміяльных, ён аўтаматычна пераводзіцца на самафінансаванне.



МІНІВЕРШЫ

ТОЛЬКІ РАЗ

Мы па нядбайнасці ўласнай
З агнём жартуем вельмі часта.
Але затое у адказ
Агонь жартуе толькі раз.

Іван Стадольнік

НА ЎСЯЛЯКІ ВЫПАДАК

Чакаў ён рыбнагляд у госці,
А сам вастрыў употай восці.

М. Скобла

ШТО ТАДЫ?

Зязюля лічыць нам гады.
Зязюль не стане. Што тады?

Мікола Мінчанка



Курёзы

НЕ СПЯШАЮЧЫ...

Італьянская пошта працуе не то каб дрэнна, але страшна марудна. Не так даўно ў Рыме быў праведзены наступны эксперымент: у паштовыя скрынкі ўкінулі 400 пісем, адрасаваных у Мілан. Выявілася, што карэспандэнцыя перадольвала адлегласць паміж двума гарадамі ад 6 да 16 дзён. Рымскія легіянеры Цэзара ў даўнія часы перамяшчаліся мала чым марудней.

Каб паскорыць дастаўку карэспандэнцыі, італьянская служба сувязі выпусціла новую паштовую марку вартасцю 20 тысяч лір. Пошта абавязана даставіць адрасату пісьмо з гэткай маркай за 24 гадзіны. Ужо створана новая фельд'егерская сувязь, якая займаецца дастаўкай падобных пісем у асноўныя гарады краіны. Зрухі ёсць. А між тым у італьянскім друку час ад часу з'яўляюцца паведамленні аб дастаўцы пісем, адпраўленых яшчэ... з акопаў першай сусветнай вайны...

ПАВЕДАМЛЕННЕ ПРА СМЕРЦЬ

У час падарожжа па адной з правінцый Гейнэ прачытаў у „Агульнай нямецкай газеце" паведамленне пра сваю смерць.

— Найбольш мяне абурыла тое, — гаварыў Гейнэ, — што рэдактар не змясціў гэтага паведамлення на першай старонцы.

Між намі

Начальнікі добрыя тым, што не гоняцца на месцы сваіх падначаленых.